

Pogorârea la iad, detaliu catapeteasmă policromă în tempera pe zid.
Autor: Grigore Popescu-Muscel.

† Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

„Înviat-a Hristos și viața stăpânește”

În Hristos toți vor învia (1 Corinteni 15, 22)

In cimitirul central din Cluj așteaptă învierea din morți marele nostru romancier Ion Agârbiceanu. Cu puțin înainte de a se muta la Domnul a scris o carte cu un profund caracter nostalgic: „Din pragul marii treceri”. Și zice el, meditănd, că *viața nici măcar nu e scurtă, ci-i numai o părere, așa trece de repede. Nici nu știi ce-i viața asta! Atâta știi, că te bucuri și te desfătezi de minunile din jurul tău, de firea întregă. Căci oricât le-ai cunoaște, ele tot minuni rămân, minuni de frumusețe*¹.

Iar Lucian Blaga, în motto-ul pe care îl alege pentru volumul „În marea trecere”, se adresează lui Dumnezeu și Îl roagă: *Doamne, oprește trecerea. Știu că unde nu e moarte, nu e nici iubire, – și totuși, Te rog: oprește ceasornicul cu care ne măsori destrămarea*².

Poetul creștin Traian Dorz compară viața cu un tren: *Un lung tren ne pare viața, ne trezim în el mergând, / Fără să ne dăm noi seama, unde ne-am urcat și când. / Fericirile sunt halte, unde stăm câte-un minut; / Până când să ne dăm seama, sună, pleacă, a trecut ... / Iar durerile sunt stații lungi, ce nu se mai sfârșesc, / Și în ciuda noastră, parcă, tot mai multe se ivesc. / Arzători de nerăbdare înainte tot privim, / Să ajungem mai degrabă la vreo țință ce-o dorim. / Ne trec zilele și anii, clipe scumpe și dureri, / Noi trăim hrăniți de visuri și-nsetați după plăceri. / Mulți copii voioși se urcă, câți în drum n-am întâlnit! ... / Iar câte-un bătrân coboară trist și frânt și istovit. / Vine-odată, însă, vremea să ne coborâm și noi; / Ce n-am da atunci o clipă să ne-ntoarcem înapoi?! Dar, pe când, privind în urmă, plângem timpul ce-a trecut, / Sună-n Gara Veșniciei; am trăit și n-am știut! ...*³.

O cântare din slujba înmormântării subliniază și ea efemeritatea vieții: *Toți mergem în același locaș și peste puțin timp vom fi pulbere, căci viața noastră, fraților, este ca o jucărie; ceea ce n-am fost ne facem și din ceea ce suntem ne stricăm; vis nestătător suntem, suflare care nu are putere, zbor de pasăre călătoare, corabie pe mare care nu lasă urmă*.

Cine ne scoate din această stare de tristețe iremediabilă? Ne scoate Sfântul Ioan Gură de Aur, pe care Biserica noastră îl aniversează în chip deosebit în acest an, și care, în Cuvântul de Învațătură de la Paști, zice: *Înviat-a Hristos și viața stăpânește. Înviat-a Hristos și nici un mort nu mai este în groapă; că Hristos, sculându-Se din morți, începătură celor adormiți S-a făcut*⁴. Iar în Slujba Învierii cântăm: *Prăznuim omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți veșnice; și săltând, lăudăm pe Pricinuitorul, Cel unul binecuvântat, Dumnezeul părinților noștri, și preaslăvit*⁵.

Sfântul Ioan crede cu tărie în această afirmație și credem și noi, toți creștinii. Din această convingere puternică în Hristos, care a călcat cu moartea pe moarte și celor din morminte viață le-a dăruit, izvoră curajul său, pe care, atunci când, pentru a doua oară, era exilat pe malul Mării Negre, la Cucuz, îl transmitea prin scrisoare altui exilat, episcopului Chiriac: *Nu te mâhni, frate Chiriac, că eu, când eram izgonit din Constantinopol, nu purtam grijă de nimic, ci ziceam în sinea mea: De-i este voia împărătesei să mă izgonească, izgonească-mă. Al Domnului este pământul și plinirea lui. De vrea să mă taie cu fierăstrăul, să o facă, am pildă pe Proorocul Isaia. De va vrea să mă arunce în mare, îmi voi aduce aminte de Proorocul Iona. De-i este voia să mă bage în groapă, am pildă pe Daniil aruncat în groapa leilor. De va vrea să mă ucidă cu pietre, am exemplu pe Ștefan, întâiul Mucenic, care a pățimit aceasta. De va vrea să-mi ia capul, am pe Botezătorul Ioan. De va vrea să-mi ia averea, de o am, să o ia; că gol am ieșit din pânțele mele și gol mă voi duce*⁶. Iar diaconiței Olimpiada, cu care făcuse o lucrare filantropică de excepție, îi scria tot de acolo: *Pentru ce te temi de cele trecătoare, când ele curg ca apa unui râu? Așa sunt cele de aici, fie bune, fie rele! Proorocul David a asemuit toată fericirea omenească, nu cu iarba, ci cu altceva mai trecător, cu floarea ierbii. Și n-a vorbit numai de o parte a fericirii, numai de bogăție, de pildă, sau numai de petreceri, sau numai de putere, sau numai de oameni, ci, printr-un singur cuvânt, prin slavă, cuprinzând tot ce pare strălucitor în viața omenească, a adăugat aceste cuvinte la imaginea ierbii: toată slava omului e ca floarea ierbii*⁷.

Cu această convingere că, înviind Hristos, nici un mort nu mai este în groapă, vor fi spuse, pe 14 septembrie 407, ultimele sale cuvinte: *Slavă lui Dumnezeu pentru toate*⁸. El știa că porunca Lui este viața veșnică (Ioan 12, 50).

De fapt, încă din celebrările Săptămânii Mari o lectură biblică cu caracter profetic ne spune că va veni o vreme când nimeni nu va mai fi în groapă. Dumnezeu i-a arătat lui Iezechiel un câmp plin de oase și i-a poruncit să proorocească asupra lor: *Oase uscate, ascultați cuvântul Domnului! Așa grăiește Domnul Dumnezeu oaselor acestora: Iată, Eu voi face să intre în voi duh și veți învia (Iezechiel 37, 4-5)*.

Care a fost urmarea proorociei? Când am proorocit, iată, s-a făcut un vuiet și o mișcare și oasele au început să se apropie, fiecare os la încheietura sa. Și am privit eu și, iată, erau pe ele vine și crescuse carne și pielea le acoperea pe deasupra, iar duh nu era în ele... Deci am proorocit eu, cum mi se poruncise, și a intrat în ei duhul și au înviat și mulți

¹ Ion Agârbiceanu, *Din pragul marii treceri*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 20.

² Lucian Blaga, *Poezii*, Editura pentru literatură, București, 1966, p. 77.

³ Apud † Andrei, Arhiepiscop și Mitropolit, *Răstignirea Duhovnicească*, Renașterea, Cluj, 2015, p. 26.

⁴ *Molitfelnic*, EIBMBOR, București, 1992, p. 241.

⁵ *Slujba Învierii*, EIBMBOR, București, 2010, p. 46.

⁶ *Ibidem*, p. 37.

⁷ *Proloagele pe Ianuarie*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 94.

⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvioasa Olimpiada diaconița. O viață – o prietenie – o corespondență*, Editura Deisis, Sibiu, 1997, p. 107.

⁹ *Ibidem*, p. 7.

DIN SUMAR:

- Buna Vestire la Cluj-Napoca – **PROTOP. GHEORGHE BRAICA**(p.2)
- "Vina" celui care a plecat – **ALEXANDRU NEMOIANU**.....(p. 3)
- Să ne veselim dumnezeiește! – **PROTOS. SIMEON PINTEA**...(p. 3)
- Îngerul vestind mironosițelor Învierea – **MARCEL MUNTEAN** (p.3)
- Trei întâlniri: Bartolomeu Anania și Lucian Blaga – **FLAVIA TOPAN**.....(p. 4)
- Maximilian Kolbe - Un apostol al iubirii martirice – **IEROM. BENEDICT VESA**.....(p. 5)
- Proba culturii – **AUREL SASU**.....(p. 5)
- Georgia și martirii ei de la 1615 – **PR. CĂTĂLIN PĂLIMARU**..(p. 6)

me multă foarte de oameni s-au ridicat pe picioarele lor (Iezechiel 37,7-10).

Sfântul Ioan Teologul, fiind răpit în cer, cu anticipație ne relatează: *Am văzut pe morți, pe cei mari și pe cei mici, stând înaintea tronului și cărțile au fost deschise; și o altă carte a fost deschisă care este Cartea Vieții și morții au fost judecați din cele scrise în cărți, potrivit cu faptele lor* (Apocalipsa 20,12). După înviere și judecată urmează eternitatea cea fericită, împreună cu Hristos Dumnezeu: *Iată, cortul lui Dumnezeu este cu oamenii și El va sălășlui cu ei și ei vor fi poporul Lui și Însuși Dumnezeu va fi cu ei. Și va șterge orice*

rea cuminte. Cui i-ar fi trecut prin minte că nu-i utilă ora de religie sau că trebuie scoase icoanele din școală? Acei oameni se salutau, ca și noi, în aceste zile ale Paștilor cu „Hristos a înviat!”, dar când rosteau acest salut o făceau cu tremurare în glas și cu o senină bucurie pe față. Poetul nostru născădean, George Coșbuc, în poezia „La Paști” redă toată această stare de spirit: *Și cât e de frumos în sat/ Creștinii vin tăcuți din vale/ Și doi de se-nâltnesc în cale/ Își zic: Hristos a înviat!!/ Și râde atâta-sărbătoare/ Din chipul lor cel ars de soare*¹².

Și noi rostim salutul „Hristos a înviat!”, dar oare cu același tremurat în glas și cu același fior în inimă? Este pentru noi această

Pogorârea la iad, frescă din biserica mare a Mănăstirii Râmeș. Autor: Grigore Popescu-Muscel..

lacrimă din ochii lor și moarte nu va mai fi (Apocalipsa 21, 3-4).

Frumusețea și incoruptibilitatea noii lumi ne este descrisă minunat de către Părintele Dumitru Stăniloae: *Lumea va deveni atunci de o mare frumusețe, căci va fi curată, pentru că trupurile incoruptibile nu vor mai avea nevoie de ea pentru consum și oamenii nu se vor mai lupta plini de griji pentru a-și procura cele necesare din ea... Lumea cea nouă nu va avea în ea nimic din simplul obiect exterior, nimic impus, nimic care să incite la luptă și la patimă, ci se va revela ca mijloc de iubire curată și de manifestare a lui Dumnezeu cel personal, ca mijloc de comuniune între oameni și Dumnezeu și între oamenii înșiși*¹⁰.

Din nefericire, încă de pe vremea Sfântului Apostol Pavel, existau liber cugetători, umaniști seculari, care nu credeau în înviere. Iată ce le scrie corintenilor: *Dacă se propovăduiește că Hristos a înviat din morți, cum zic unii dintre voi că nu este înviere a morților?... Căci dacă morții nu înviază, nici Hristos n-a înviat... Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură a învierii celor adormiți* (1 Corinteni 15, 12-20). Pavel era sigur de învierea lui Hristos, nu numai pentru că s-a înălțat cu El pe drumul Damascului, ci și pentru faptul că a fost răpit până la al treilea cer, pentru că a fost răpit în rai și a auzit cuvinte de nespun pe care nu se cuvine omului să le grăiască (2 Corinteni 12, 4).

Sfântul Pavel le-a răspuns scepticilor de pe vremea lui și de atunci încoace mulți oameni sfinți și învățați le-au răspuns scepticilor de pe vremea lor. Romancierul nostru clujean Ion Agârbiceanu, pe care l-am amintit la începutul pastoralei, le răspunde necredincioșilor din veacul XX: *Zadarnic mi-ar spune milioane de învățați că Maestrul Ziditor nu există decât în neputința noastră de a înțelege lumea sau în natura rațiunii omenești de-a trece în mod necesar din premise la concluzii. Zadarnic! Simțurile mele așa de genial alcătuite, harfa sufletului meu, făcută pentru cântece de fericire sau de durere, sunt așa de independente de voința mea, a părinților sau de legile firii, încât e necesar să aibă un Tată Meșter Mare*¹¹.

În mijlocul confuziilor și incertitudinilor de la începutul veacului XXI, în valul crescând al tuturor sfâșierilor și adversităților, punctul fix de reazem rămâne credința în Dumnezeu și în învierea lui Hristos. De nenumărate ori, la Sfintele Paști, facem această mărturisire de credință: *Hristos a înviat!* Și ni se răspunde: *Adevărat a înviat!* Această mărturisire are o importanță vitală. Pe lângă faptul că ea ne aduce aminte de niște oameni minunați, care de sute de ani au trăit pe aceste pământuri și în sufletul cărora credința ardea cu putere, în același timp, această mărturisire este legată și de destinul nostru veșnic. Focul credinței le încălzea acelor oameni întreaga ființă, iar viața lor era curată, gândirea cu dreaptă judecată și vorbi-

mărturisire o problemă de viață și de moarte? Prin faptul că noi credem, ori nu credem în această luminoasă realitate a Învierii lui Hristos ne determinăm participarea efectivă la viața în Dumnezeu. Această participare nu poate fi altceva decât o trăire spirituală serioasă. O adeziune totală la credința creștină. O ancorare în credință în Învierea lui Hristos care te înveșnicește pe tine. Viața Lui, care nu a putut fi biruită de moarte și de întunericul mormântului, se infuzează în viața noastră înveșnicind-o. Cine nu poate mărturisi această credință indiscutabilă în Învierea lui Hristos nu merită să poarte și să degradeze în lume numele de creștin. Iar cine o mărturisește cu gura trebuie neapărat să o mărturisească și cu o viață nouă, care iradiază din Hristos Cel Viu.

Sfântul Pavel ne problematizează pe noi toți cei botezați în numele Sfintei Treimi: *Oare nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții; Căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași ai învierii Lui, cunosând aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului. Căci cel care a murit a fost curățit de păcat. Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și viețui împreună cu El* (Romani 6, 3-8).

Sigur că e vorba aici de o înviere spirituală, dar e vorba, în același timp, și de învierea cu trupul în ziua cea de apoi. Nu zicem noi în „Crez”: *Aștept învierea din morți și viața veacului care va să fie? În ce privește această înviere spirituală, Sfântul Apostol Pavel își continuă gândul: Să nu împărățescă păcatul în trupul vostru cel muritor, ca să vă supuneți poftelor lui. Nici să nu puneți mădularele voastre ca arme ale nedreptății în slujirea păcatului, ci, înfățișându-vă pe voi lui Dumnezeu, ca vii sculați din morți și mădularele voastre ca arme ale dreptății lui Dumnezeu* (Romani 6, 12-13).

Nădejdea finală este viața cea din Împărăție: *Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase, cântăm în slujba Învierii, astăzi mă ridic împreună cu Tine, Cel ce ai înviat. Răstignitu-m-am ieri împreună cu Tine; Însuși împreună mă preamărește, Mântuitorule, întru Împărăția Ta*¹³.

Fiind convins că înviind Hristos viața stăpânește și că nici un mort nu mai este în groapă, vă doresc sărbători pline de pace și vă îmbrățișez, zicându-vă în grai pascal: *Ziua Învierii! Și să ne luminăm cu prăznuirea și unul pe altul să ne îmbrățișăm. Să zicem: fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere. Și așa să strigăm: Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând, și celor din morminte viață dăruindu-le*¹⁴.

Buna Vestire la Cluj-Napoca

Protop. Gheorghe Braica

iața omului este o înșiruire a faptelor, iar unele dintre ele, având o încărcătură mai bogată, devin evenimente. Venind de la Catedrala Mitropolitană, unde am participat la slujba hramului Mitropoliei și a Catedralei și totodată sărbătorirea a patru ani de la instalarea Înaltpreasfințitului Andrei ca Mitropolit al Clujului, eveniment la care au luat parte IPS Timotei al Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Petroniu, Episcopul Sălajului, Preasfințitul Iustin, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, am rămas cu imaginea zugrăvită a unui mare OM, căruia i s-a acordat cea mai mare distincție pentru credincioșii mireni.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfințitul Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, a anunțat pe cei prezenți în Catedrală că i se acordă „Crucea Transilvană” maestrului Dumitru Fărcaș, celui care ne-a delectat și mângâiat de-a lungul anilor cu frumoasele și româneștile melodii izvorâte din fermecătorul său taragot.

Credincioșii prezenți așteptau urcarea lui pe solee, care întârzia. Consilierul de protocol, arhidiaconul Claudiu Grama, a coborât printre credincioși cu scopul de a face loc maestrului pentru a putea să înainteze spre a i se da cuvenita distincție.

Înaltpreasfințitul îl aștepta. L-am văzut pe marele maestru Dumitru Fărcaș înaintând spre Sfânta Sfințelor (altar) sfios, cu pașii tremurând, fizionomia schimbată, stăpânit de emoții pe care cred că nu le-a avut nici în clasele primare la Școala din Groși Băii Mari.

Corul Catedralei, dirijat de decanul Facultății de Teologie, pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, i-a cântat „Vrednic este!...”, iar poporul dreptcredincios a confirmat prin ropote de aplauze, lucru ce se întâmplă rar în biserica noastră.

Analizând un gest simplu și aprofundându-l, mi-am dat seama ce mare rol are buna creștere, educația și frumoasa purtare în viața unui om. Un om mare și modest care de-a lungul timpului ne-a cucerit și ne cucerește cu melodiile și instrumentul său fermecat. A știut prin tehnica proprie să-i dea un alt sunet necunoscut până la el, un sunet care îi aparține maestrului și care a făcut să-i crească valoarea, interesul și audiența, atât a lui cât și a instrumentului pe care l-a împroprietărit.

Dumitru Fărcaș este un om iubit și admirat de atâția oameni din țară și din străinătate, un om care a dus faima României peste tot în lume, pe unde a umblat, un om care a făcut cinste lui și nouă ca neam. Un om mare care a știut să fie mic, să aibă conștiința de sine în fața lui Dumnezeu.

Bravo maestre!

Ne-ai dat o mare lecție de atitudine, un exemplu de smerenie în fața elogiilor și de sensibilitate în fața celor sfinte.

La plecare de la agapa oferită celor invitați, Înaltpreasfințitul a trecut pe la oficialități să le mulțumească pentru participare. Când a ajuns la Dumitru Fărcaș, maestrul, tot ca un gest ce reflectă buna purtare primită în casa părintească de la Groși, i-a mulțumit Înaltpreasfințitul pentru acest frumos gest pe care i l-a făcut și îl înobilează.

Înaltul ierarh, iubitor al folclorului de calitate, i-a răspuns în aceeași notă: „L-am făcut din inimă!”.

Așa se comportă adevărații oameni mari, de la care noi, cei mici, avem de învățat!

¹⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă* 3, EIBMBOR, București, 1978, p. 387.

¹¹ Ion Agârbiceanu, *Fața de lumină a creștinismului*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2006, p. 32.

¹² George Coșbuc, *Poezii*, Cartea Românească, 1982, p. 180.

¹³ *Slujba Învierii*, EIBMBOR., București, 2010, p. 27.

¹⁴ *Ibidem*, p. 44.

Tableta lunii aprilie

„Vina” celui care a plecat

Alexandru Nemoianu

Jackson, Michigan
(Statele Unite)

cauza principală a răului care persistă în lume și de când este lumea, este mândria. Încă mai grav, dincolo de neputința de a ne controla mândria, stă și împrejurarea că, sub inspirația negativității pure, a necuratului, mândria a căpătat nespuse de multe forme. Atât de multe, că din comoditate și lașitate nici nu mai suntem capabili să recunoaștem patima în sine. Una dintre cele mai grave forme de ignorare a mândriei este neputința și lipsa voinței de a asuma povara responsabilității personale, „vina” personală. Mereu vom afla o „explicație”, o „scuză”, vom căuta „vina” altcuiva.

Așa cum spuneam, această formă de păcat dăinuie de la începutul stării noastre păcătoase; în mai multe feluri se poate spune că acest păcat a fost chiar cauza sau, oricum, a contribuit decisiv la alungarea noastră din Rai.

Întrebați despre neascultarea lor, atât Adam cât și Eva s-au grăbit să dea „vina” pe altcineva: ea pe îndemnul șarpeului, el pe îndemnul femeii sale. Acele „scuze” șchioape nu au fost luate în seamă, și pe drept cuvânt, și astfel ne aflăm în rușinoasă condiție în care suntem. Dramatic este însă că de atunci și până acum nu am învățat nimic și, încă mai rău, persistăm în aceeași „scuză”: „altcineva” este de vină. Cel mai adesea „cel plecat”.

Că așa este, limpede ne-o spune Mântuitorul: „Vai vouă cărturari și farisei fățarnici, că zidiți mormintele proorocilor și împodobiți pe ale dreptilor. Și ziceți: De am fi fost noi în zilele părinților noștri, n-am fi fost părtași cu ei la vărsarea sângelui proorocilor. Astfel, dar, mărturisiți voi înșivă că sunteți fiii ai celor care au ucis pe prooroci. Dar voi întreceți măsura părinților voștri” (Matei 23, 29-32). Aceste cuvinte sunt nespuse de amenințătoare. Ele arată cel puțin câteva lucruri. Ele arată că cei vii nu pot schimba trecutul și nu pot vesti viitorul, ei pot doar trăi clipa care le este dată și doar în acea clipă pot alege între bine sau rău. Și să nu ne amăgim.

Una dintre cele mai de seamă virtuți, dacă nu cea mai de seamă, este dreapta măsură. Aceasta exclude fanatismul și, deci, puțința pierderii de sine. Dumnezeu nu cere să fim eroi, ne cere ca în toate împrejurările să facem tot ce stă în putința noastră omenească de a face bine sau, minimal, nu rău. Așa cum spune și Patericul, un „bătrân” care a mințit spre a salva o viață omenească se mântuiește. Căci a știut să aleagă răul mai mic, a știut să folosească dreapta măsură, dreapta chibzuință, „calea împărătească”. Să lupți împotriva răului de ieri și să ignori răul de azi este o formă de păcat, refuz de a învăța din cele trecute, complicitate la alungarea din Rai.

Jalnică acuză adusă „celui care a plecat” nu arată decât neputință de gândire, lipsă de verticalitate morală, lașitate și bicisnicie, împărțășire voită cu răul.

Să nu fie așa!

Îngerul vestind mironosiștelor Învierea

Marcel Muntean

Înema Învierii Domnului a fost întâlnită încă din primele veacuri creștine, ea a comportat mai multe tipuri iconografice, precum: *Îngerul vestind mironosiștelor Învierea*, *Sfinții Apostoli Petru și Ioan la mormânt*, *Arătarea lui Hristos către Maria Magdalena*, *Arătarea lui Hristos către femeile mironosițe*, *Încredințarea lui Toma Apostolul (Duminica Tomei)*, *Anastasis (Pogorârea la Iad)*. Prefigurări ale temei sunt considerate episoadele ce provin din textele Vechiului Testament, scene ce au fost ilustrate, începând cu pictura din catacombele romane, și anume: *Leșirea lui Iona din chit*, *Daniel în groapa cu lei* și *Cei trei tineri în cuptorul de foc*.

Icoana studiului propus este cea a *Întâlnirii dintre femeile mironosițe și Îngerul Domnului sau Îngerul vestind mironosiștelor Învierea*, temă iconografică ce se articulează pe cuvântul scripturistic aflat la toți cei patru Evangheliști (Matei 28, 1-8; Marcu 16, 1-8; Luca 24, 1-9; Ioan 20 - 1,5,11,12). Totodată, Dionisie din Furna precizează câteva idei principale asupra modului cum trebuie reprezentată această compoziție iconică, punând accent pe prezența Îngerului în veșminte de culoare albă, ce arată mironosiștelor mormântul cu giulgiul și mahrama Mântuitorului; în vreme ce, în partea opusă, sunt grupate mironosițele purtând vasele de mir.¹

Sfântul Evanghelist Matei, în capitolul 28 (1-8), narează despre prezența celor două Marii în prima zi a săptămânii (după sâmbătă), venite să vadă mormântul Domnului. Cutremurul și pogorârea Îngerului Domnului, ce a prăvălit piatra și a șezut deasupra ei, este un detaliu semnificativ. De asemenea, aflăm și despre chipul vestitorului divin, ce era asemenea fulgerului. Soldații prezenți la eveniment s-au cutremurat, transformându-se asemenea unor morți. Cuvintele mesagerului dumnezeiesc le-au îmbărbătat pe femei, asigurându-le că Hristos S-a sculat din morți, fapt ilustrat și prin arătarea locului unde a fost pus. La finalul pericopei, evanghelistul precizează îndemnul adresat mironosiștelor, de către Înger, de a se întoarce la ucenici, vestindu-le că Cel Răstignit S-a sculat din morți și va fi prezent în Galileea, înaintea tuturor.

Primele reprezentări ale acestei teme iconografice le găsim încă din veacul al III-lea, într-o frescă de la Dura Europos, unde femeile purtătoare de mir sunt înfățișate cu lumânări aprinse înaintea sarcofagului.² Imagini ale temei apar pe ampulele de la Monza, pe un sarcofag de la Milano (Biserica San Celso), pe dipticul ce alături tema *Înălțării* de cea a *Învierii* de la München ori pe una din cele patru plăci de fildeș din veacul al V-lea, adăpostite la British Museum din Londra.³ Asemenea, și în cel de-al VI-lea secol, în Evangheliarul lui Rabula, ele se detașează la baza *Răstignirii*, însoțind Îngerul ce le arată mormântul.

În veacurile viitoare, tema se va generaliza, regăsindu-se în diverse locuri, tehnici, dimensiuni, subiectul îmbogățindu-se prin numărul mironosiștelor ori al îngerilor. În cazul Evangheliei după Marcu 16, 1 și Luca 24, 10, femeile apar în număr de trei, cinci sau șase. În ceea ce privește îngerii, majoritatea icoanelor înfățișează unul singur (Matei 28, 2; Marcu 16, 5), dar se întâlnesc și reprezentări cu doi îngeri, precum Luca 24, 4 și Ioan 20, 12. Pictarea soldaților sau a ostașilor păzitori este și ea relevantă, cu toate că acest detaliu nu apare decât într-o măsură mult mai redusă.

Fresca de la Mănăstirea Mileseva din Serbia ce aparține secolului al XIII-lea, redă Îngerul Domnului, monumental, în centrul compoziției, ce, cu mâna stângă, indică mormântul gol și giulgiurile adunate. El stă așezat pe piatra tombală, dar, cu toate acestea, aripa sa din dreapta, ridicată, denotă ideea de mișcare. În extrema dreaptă, Mariile îl privesc cu uimire și curiozitate, conștientizând Învierea lui Hristos. La baza lucrării, fragmentar, îi vedem pe soldații ce, prin poziția adunată, exprimă sentimentul de spaimă și reținere. Cromatica caldă, de roșuri, ocruți în contrast cu verdele cu accente neutre, stau în concordanță cu albul strălucitor al veșmintelor Îngerului, ce domină ansamblul.

¹ Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, Ed. Sophia, București, 2000, p.117.

² Michel Quenot, *Învierea și icoana*, Ed. Christiana, București, 2001, p. 115.

³ Frédéric Tristan, *Primele imagini creștine - de la simbol la icoană sec. II-IV*, Ed. Meridian, București, 2002, p. 165.

Îngerul vestind mironosiștelor Învierea, frescă, sec. al XIII-lea, Mănăstirea Mileseva, Serbia.

Să ne veselim dumnezeiește!

Protos. Simeon Pinte

cea mai importantă sărbătoare creștină este Învierea Domnului sau Sfintele Paști. Aceasta reiese și din faptul că prăznuirea ei se prelungește pe parcursul unei săptămâni întregi (Săptămâna Luminată) și se reînnoiește în fiecare zi de Duminică, fiecare Duminică fiind ziua Învierii sau ziua Domnului. Mai mult decât atât, Jertfa și Învierea lui Hristos sunt reactualizate la fiecare dumnezeiască Liturghie, fiecare Liturghie fiind în același timp și trecere sau paști din această lume în Împărăția cea gătită nouă de la întemeierea lumii și o pregustare a acestei Împărății prin venirea lui Hristos în Euharistie. Fără îndoială că această experiență a Bisericii se fundamentează pe centralitatea evenimentului Învierii lui Hristos în iconomia mântuirii și pe importanța ei în credința și propovăduirea creștină, cum spune Sfântul Apostol Pavel: *Hristos a înviat din morți, pârga celor adormiți* (I Cor. 15, 20); sau *dacă Hristos nu a înviat, atunci zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică e și credința voastră* (I Cor. 15, 14). Scopul acestei actualizări permanente a Învierii lui Hristos în viața liturgic-sacramentală a Bisericii și în praznicele ei este acela de a întări pe creștini în credința că sunt fiii ai Învierii și că moartea a fost biruită și se biruiește neîncetat prin nimicirea păcatului și că *toți vor învia întru Hristos* (I Cor. 15, 22).

Ziua de Paști este o zi de bucurie sfântă. Toți creștinii, copii, tineri, adulți și bătrâni simt bucuria sfântă a sărbătorii. Bucuria pascală are dimensiuni cosmice. Toată creația se împodobește în ziua de Paști cu o lumină și liniște tainică, așa precum surprinde inspirat imnograful: „Acum toate s-au umplut de lumină: și cerul și pământul și cele dedesubt. Deci să prăznuiască toată făptura Învierea lui Hristos, întru care s-a întărit”. De aceea, tot el invită la o prăznuire adevărată, sfântă, duhovnicească și dumnezeiască potrivit prilejului: „să ne veselim dumnezeiește că a înviat Hristos, ca Cel atotputernic”.

Există în veacul nostru, însă, tendința de a transforma această „veselie dumnezeiască” într-una lumească care nu exprimă adevărata profunzime a sărbătorii și în loc de folos aduce pagubă sufletelor. Ospățul duhovnicesc este redus la abundență de mâncare și băutură sau la abuzul în distracții lumești. Acest lucru este explicabil poate și prin faptul că praznicul este precedat de o perioadă lungă de post ce implică încordarea firii căzute care își simte libertatea pătimășă încătușată de disciplina postului, înlesnirile praznicului hrănindu-i poftele. Pe de altă parte, societatea de consum demolează din ce în ce mai mult tot ceea ce este spiritual, prin alternativa materialismului pe care îl oferă și care îl fascinează pe omul legat în mrejele materiei.

Biserica a observat această tendință de raportare lumească încă cu multe veacuri înainte. Astfel, la sinodul Trulan (692) a dat învățatură fiilor ei referitor la prăznuirea dumnezeiască a Învierii lui Hristos: „Se cuvine ca, de la sfânta zi a Învierii lui Hristos, Dumnezeu nostru, până la noua duminică (duminica următoare), întreaga săptămână să o petreacă credincioșii fără întrerupere în sfânta Biserică, în psalmi și cântece (imne), petrecând și în cântări duhovnicești, bucurându-se întru Hristos și sărbătorind și îndeletnicindu-se cu citirea dumnezeieștilor Scripturi și îndestulându-se cu Sfintele Taine. Căci astfel vom fi și înviați împreună cu Hristos și împreună înălțați. De aceea, în nici un chip să nu se facă în zilele arătate alergări de cai sau alte jocuri obștești (populare)” (Canonul 66).

Din acest canon reies câteva rânduieli pe care ținându-le creștinii vor participa în chip tainic la învierea lăuntrică, înviind duhovnicește în taină împreună cu Hristos. Mai întâi participarea neîntreruptă la sfintele slujbe, care prin ritual și conținut exprimă bucuria pascală și actualizează liturgic și sacramental Învierea Mântuitorului, va face accesibilă tuturor creștinilor participarea în duh la Misterul Învierii. Duhul liturgic trebuie însă păstrat și prelungit în rugăciunea neîncetată. De aceea, în al doilea rând, psalmodierea și cântarea imnelor duhovnicești va aduce bucuria întâlnirii cu Hristos Cel înviat. Dar taina trebuie aprofundată. Vestea cea bună a Învierii lui Hristos se găsește în Sfânta Scriptură. Pentru a o descoperi în toată dimensiunea sa, creștinul este îndemnat, în al treilea rând, să citească dumnezeieștile Scripturi în zilele sfinte de sărbătoare. Învierea trebuie trăită. Sămânța ei a fost sădită în noi la Botez când ne-am unit în mod real cu Hristos Cel mort și înviat. Jertfa și Învierea lui Hristos le reînnoim în ființa noastră prin Dumnezeiasca Euharistie, astfel cel mai adevărat prăznuim Învierea atunci când ne împărțășim. Creștinul este îndemnat, în al patrulea rând, să se împărțășească din Sfintele Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos în luminata zi a Învierii și în fiecare zi a Săptămânii Luminate. De altfel, această lucrare o făceau într-o perioadă mai veche în aceste zile sfinte, neofiii, cei care după o lungă pregătire primeau în noaptea Sfintelor Paști, Botezul creștin și haina cea luminată a Învierii.

Dacă vom ține cu sfințenie aceste câteva rânduieli, prăznuirea noastră va fi dumnezeiască iar noi vom fi înviați împreună cu Hristos și împreună înălțați în slava Împărăției Preasfintei Treimi.

Trei întâlniri: Bartolomeu Anania și Lucian Blaga

Flavia Topan

Be trei ori s-au întâlnit, cât timp au fost în viață, Valeriu Anania și Lucian Blaga. În *Rotonda plopilor aprinși*, Valeriu Anania relatează întrevederile, chiar dacă recunoaște că nu s-a aflat printre cei care l-au cunoscut îndeaproape pe Blaga. Cu o „negrabă” în a-l întâlni pe poet, s-au văzut, întâia oară, în iarna anului 1947, când Valeriu Anania se furișase în Cluj pentru a da câteva examene. La invitația Eugeniei Mureșan, („să vii di-seară la noi, că va fi și Blaga”, îi spune ea), cei doi se află față în față. Înainte de a ajunge la locuința soților Mureșan, tânărul Anania se întreba care din cei doi Blaga (din mintea lui) i se va înfățișa, poetul ori filosoful, și, în funcție de aceasta, își construia scenariul adecvate. Să se mulțumească cu câte un comentariu „prudent” sau să mizeze pe spiritul superior al lui Blaga pe care nu l-ar îndispune îndrăzneala unor riscuri inteligente?

Ajuns la reunine, a constatat însă că se vorbea despre cu totul alte subiecte. Blaga povestea despre cum l-a văzut pe Ghandi, iar apoi dialogul a alunecat spre hinduism, yoga sau fenomene de parapsihologie. Valeriu Anania observă că eforturile lui Blaga vizau să o impresioneze pe cocheta amfitrioană, Eugenia Mureșan.

Au plecat împreună, mai ales că mergeau, o vreme, în aceeași direcție, iar Valeriu Anania s-a gândit că ar fi un bun prilej de a-i reține atenția. Însă Blaga era tăcut, preocupat fiind să nu alunece pe gheață. Au convenit să se sprijine unul pe altul, ținându-se de braț. Mai tânărul Valeriu Anania își permite chiar o glumă, observă „cât de mult depinde capul de picioare” în astfel de situații, dar Blaga rămâne impasibil. La despărțire, îi dă totuși de înțeles mai tânărului său însoțitor de drum că știe câte ceva despre el, mai ales că faima lui Valeriu Anania era legată de Universitate.

La aproape 10 ani după acea noapte înghețată, cei doi se revăd tot la Cluj, unde Valeriu Anania venise pentru înmormântarea lui Victor Papilian (a ajuns, însă, la o oră după încheierea slujbei). Prin gând îi trece să îl viziteze pe Lucian Blaga, despre care știa că fusese dat afară de la catedră și că nu mai putea publica. Așadar, îl găsește în biroul lui, de la bibliotecă. Valeriu Anania constată că acum are în față un „Blaga mai uman, umanizat, cald, aproape euforic” nu „hieratic și distant”, ca prima dată. Anticipând că nu va fi recunoscut, tânărul Anania s-a pregătit să se prezinte, dar Blaga l-a întâmpinat bucuros că mai are prieteni și că nu a fost uitat. Se regăsesc drept colegi „de osândă” (între timp Valeriu Anania deve-

¹ Valeriu Anania, *Opera literară*, 3, *Rotonda plopilor aprinși*. Cu o prefață de Dan C. Mihăilescu și o cronologie de Ștefan Iloaie, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2005.

nise, și el, de câțiva ani, bibliotecar). După o scurtă controversă în materie de biblioteconomie, încep, la inițiativa lui Blaga, să discute despre lucrările fiecăruia. Uimit, dar mândru că Blaga a aflat despre *Miorița* lui, Valeriu Anania îi mărturisește că: „dumneavoastră, domnule profesor, sunteți poet până-n măduva oaselor. Asta se simte în tot ce-ați scris dumneavoastră”. Blaga îi vorbește despre munca lui din acei ani, iar Valeriu Anania îi relatează despre o întâmplare din București, unde, la intrarea într-o librărie era amplasat un caiet, în care cititorii notau ce cărți ar vrea să mai apară. Acolo, cineva semnalase nevoia apariției operei lui Lucian Blaga, dar, a doua zi, pagina nu mai exista. Își iau rămas bun fericiți, promițându-și să se revadă, deși știau că însuși faptul de a se afla împreună acolo, în acea oră, era un act temerar.

IPS Bartolomeu Anania la Mănăstirea Piatra Fântânele, 2010.

București, 1958. Într-o stație de tramvai, Blaga îl vede pe Valeriu Anania și-l abordează discret. Blaga era fericit că lucrurile începeau să se „dezghețe” în privința lui, după cum mărturisește. În plus, declara cu entuziasm că prietenii săi din Occident îl propuseseră pentru premiul Nobel. Cu reticență, Anania îl întreabă „pentru ce anume”, iar Blaga, cu „mândrie și conștiință de sine” (notează Valeriu Anania) răspunde „pentru opera mea”. Discută, apoi, despre Vasile Voiculescu pe care lui Blaga îi era frică să îl vadă. Dialogul nu durează mai mult de câteva minute, ultimele înainte ca „neîndurările” acelor ani să îi despărțască definitiv.

O a patra întâlnire dintre cei doi se desfășoară, paradoxal, sub semnul despărțirii. În 1970, țara era devastată de inundații, iar Valeriu Anania se afla foarte departe, în Statele Unite. Scriind un mesaj de încurajare și solidaritate pentru cei de acasă, pornit de la un

„gând năpraznic”, care i l-a adus în minte pe Blaga, conchide: „Tremură sufletul la gândul că osemintele lui Blaga vor fi fost atinse de dușmănia apelor tulburi. Locul lui trebuie să fie sus, pe muntele Kogaionului, la sălașul de piatră al strămoșului Vezinas, de unde să vegheze peste Lancrăm și peste Țară”. Cuvinte de apreciere, care sugerează, în fond, apropierea sinceră și autentică între doi oameni care au avut acces la tărâmul „vestirilor inefabile”.

La întoarcerea în țară, Valeriu Anania vizitează mormântul lui Lucian Blaga, cu o lumânare și un buchet de flori. Constată, cu sfâșiere, că singurul sfeșnic pe care îl are la îndemână este o cutie de conservă.

Greu de crezut că acești doi oameni s-au întâlnit doar de trei ori! Dacă socotim, probabil au stat doar câteva ore împreună. Dar nu și-au vorbit doar prin cuvinte, ci au dialogat cu sufletul. Noi ce știm despre un om după o primă întâlnire ori după trei? Mai avem curajul să îl cunoaștem și să-l lăsăm să ne vadă, cu adevărat? Ascultăm să înțelegem sau ascultăm să putem da o replică? Rareori avem curajul să spunem ce gândim și să ne asumăm vorbele. Ne ascundem după o politețe exagerată, ne ascundem în cuvinte. Nu le folosim pentru a construi poduri. Prea puțin ne asumăm frumusețea dialogurilor autentice, fie ele de pe poziții contradictorii. Ne preocupă să-l învingem pe celălalt, nu să biruim împreună. Acum, poate mai mult ca oricând, „se înmulțesc măștile pe care omul le poartă”² și, cu acestea, îi dispare „chipul personal”. Uităm că avem rădăcini în cer, nu pe pământ și trecem cu vederea că desăvârșirea nu e în noi, ci în aproapele nostru. Mai grav este că, în cuvintele lui Blaga, cum își amintește scriitorul Valeriu Anania, „am ajuns să ne temem unii de alții, să ne fie frică de propriile iubiri”³.

Dar noi nu știm nimic, până în lumea cealaltă. Tocmai de aceea, cred că Valeriu Anania și Lucian Blaga s-au mai întâlnit o dată, *Dincolo*. Unde au înțeles totul. Undeva, într-un colț de rai, învăluți într-un apus de soare, Valeriu Anania și Lucian Blaga, fără vârstă, doar gânduri de lumină, se vor fi așezat la o poveste. Cine știe despre ce și-au vorbit? Sau poate doar au privit, în tăcere, soarele în asfințit.

În 1970, de la mare depărtare, Valeriu Anania îl invocă pățimaș pe Lucian Blaga, să stea de veghe peste țară, chiar de dincolo de mormânt. Peste douăzeci de ani, în 1990, îi este dat și Arhimandritului Bartolomeu Valeriu Anania să audă strigătul deznădăjduit al prietenului său, George Alexe, din Statele Unite, prin care este chemat la luptă: „Tu trebuie să fii Arhanghelul fără frică în fața poporului, și să trâmbițezi peste întreaga suflare românească chemarea la ordine: „Să stăm bine, să stăm cu frică, Sfânta Jertfă în pace a o aduce”³. O recunoaștere și o plecăciune în fața celui care a cucerit lumea prin iubire dreaptă și care, învărtindu-se de pe partea cu spini, și-a ridicat privirea înspre partea cu stele – Bartolomeu Valeriu Anania.

² Ștefan Iloaie, *Morala creștină și etica postmodernă. O întâlnire necesară*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009, p. 78.

³ Valeriu Anania, *op. cit.*, p. 145

Sens, păcat și recăpătarea sensului

Cezar Ungureanu

Bespre urmările căderii în păcat a protopărinților noștri, Adam și Eva, se discută destul de mult în teologia ortodoxă, însă cu mențiunea că discuțiile poartă de cele mai multe ori pecetea dogmaticii. Cu toate acestea, dacă „păcatul” ține de activitatea umană, atunci subiectul nu poate fi limitat doar la spațiul dogmatic, ci poate fi tematizat atât din punctul de vedere al eticii individuale, cât și al eticii sociale. Pentru început, este necesar să facem o precizare terminologică: etica individuală și etica socială sunt cele două ramuri constitutive ale eticii normative - ramificație principală a eticii teologice - care reflectează: 1. În cazul eticii individuale sau morală asupra activității umane în termeni de *bine/rău*; 2. În cazul eticii sociale asupra activității instituțiilor moderne în termeni de *drept/medrept*. Dacă în cazul eticii individuale, căderea în păcat înseamnă apariția unei prăpăstii între cum ar trebui „să fie” omul și cum „este”, etica socială tematizează coruperea relației dintre oameni, dintre oameni și natură, sau chiar dintre oameni - societate și instituții, în general.

Căderea omului în păcat a adus cu sine pierderea sensului vieții și implicit al istoriei. Omul trebuie să avanseze pe calea cunoașterii duhovnicești pentru a-și însuși la nivel particular sensul pe care Dumnezeu L-a dat istoriei la nivel general. Altminteri, într-un registru al secularului, omul își setează subiectiv propriile priorități și zeluri în viață. În acest monolit de țeluri umane trasate subiectiv, se ridică interogația cu privire la sensul istoriei ca atare. Are istoria un sens general, sau este pur și simplu o înlănțuire de evenimente aleatorii, rezultate din activitatea aleatorie a oamenilor, pe care istoricii și filosofii le împart în epoci și le contabilizează în enciclopede

dii. Scopul reflexiei conduce la construcția unei viziunii proprii asupra istoriei, ceea ce contribuie în mod fundamental la o formă specifică de asumare, sistematizare și criticare a acesteia. După cum notează Karl Löwith, Deutero-Isaia și Herodot, contemporani fiind, expun două moduri profund diferite de a privi istoria. Dacă pentru Deutero-Isaia critica societății contemporane lui se face prin prisma unei istorii asumate eshatologic, în cheie profetică, înțelegându-se ca pregătire, ca îndreptându-se spre *ceva*, pentru Herodot, istoria ține de un element contingent, care, dacă ar putea fi sistematizat, s-ar numi politică. Astfel că, un prim aspect esențial al deosebirii creștinismului față de realitatea epocii sale este noutatea categorică adusă în actul de receptare și raportare la istorie, mult mai departe decât cel limitat la *polis*. Pentru grecii din vremea lui Herodot *istoria* nu avea înțelesul unei istorii pe termen lung, ci unul de „raport”, „investigație”. În contrast, istoria, din perspectivă creștină, are un spectru larg, atingându-și punctul culminant în Iisus Hristos, Cel care o și îndreaptă spre un *telos*, situat în *eshaton*. Ca atare, istoria nu mai ține de trecut, ci de *viitor*, transformându-se într-un act de *așteptare* a întâmpinării Împărăției lui Dumnezeu, bazat pe *credință* și *nădejde*. Iată, deci, două virtuți morale care configurează orientarea „omului nou” creștin în timp.

Interesant de observat este corespondența dintre maniera de interpretare a istoriei și planul de creare a unei societăți noi, la nivel politic. Secularizarea a presupus o rupere a proiectelor politice de autoritatea Bisericii, și legitimarea lor pe baza dreptului natural, după principiul lui Hugo Grotius: „etsideus non daretur” („Ca și cum Dumnezeu nu ar exista”). Însă, Modernitatea în ansamblul ei, deși ruptă de autoritatea eclezială, a rămas captivă modulului ei de gândire, în cazul nostru a unui tipar mental orientat spre *așteptarea* unei promisiuni viitoare. Elementul central în acest registru îl joacă conceptul de „utopie”, în sensul în care Thomas Morus îl utilizează ca „ne-loc”, ca un proiect de societate nouă, închipuită mental, cu

rolul de substituent față de planul creștin. Mai târziu, pe baza aceluiași principiu, de progres al istoriei, doar că într-o expunere materialistă, în virtutea căreia istoria este „tribunalul”, iar proletariatul „judecătorul”, Karl Marx formulează pe larg propria concepție despre cum ar trebuie să arată proiectul său de societate, în care nu vor mai exista categorii sociale precum cele capitaliste ca „exploatat” și „exploator”, „burghez” și „proletar”, „bogat” și „sărac”, ci toți vor fi „una” în așa-numitul Regat al libertății („Reich der Freiheit”). Paradoxul face ca însuși materialismul din utopia marxiană care reduce societatea la categorii economice, aflate în mișcare antagonică, să fie înghițit de o speranță de mântuire seculară, ce are să inaugureze societatea promisă. Cu alte cuvinte, paradoxal, „speranța marxismului transcende marxismul însuși”. Continuarea a fost că toate totalitarismele secolului XX au dezvoltat pe cont propriu un plan despre cum ar trebui să arate omul („om nou”), de la fascism și nazism până la comunism, cu prețul de a compromite ideea de progres a istoriei, spre scop viitor, precis, pozitiv. Pe scurt, modernitatea a încercat recuperarea sensului teologic al istoriei pe cale seculară, însă rezultatul a fost un genocid general care a pus în chestiune însăși ideea de om.

Ce are nevoie Europa la ora actuală? Relegitimarea și recreștinarea ideii de utopie și a celei de progres a istoriei, spre un țel, care să umanizeze instituțiile și să lupte pentru implementarea dreptății în societate. Odată cu căderea totalitarismelor în 1989, persistă pericolul ca Europa să-și piardă orientarea către un scop dat, să se plafoneze, cum pare că o face, într-o societate închipuită ca o arenă imensă, concentrată pe eliberarea nevoilor materiale ale cetățenilor și bazată pe creștere economică fără capăt. Biserica Ortodoxă împreună cu celelalte Biserici creștine au chemarea să readucă aminte Europei rădăcinile ei și să-i dea un țel de dezvoltare similar cu valorile morale ale Împărăției lui Dumnezeu, anume: binele și dreptatea.

Maximilian Kolbe – un apostol al iubirii martirice

Ierom. Benedict Vesa

Sunt un preot catolic din Polonia și aș vrea să iau locul său pentru că are soție și copii”. În felul acesta își începea sfârșitul martiric Maximilian Kolbe în închisoarea de la Auschwitz, în ziua de 14 august 1941.

Istoria vieții sale începe pe 8 ianuarie 1894 în localitatea poloneză Zdunska Wola, într-o familie foarte umilă și săracă. Din botez primește numele Raimond. De mic se simte foarte atras de practica rugăciunii. Un eveniment petrecut în copilărie îi va marca viața. După o ceartă cu mama sa, cuvintele ei de muștrare par să fi avut un efect puternic. După o rugăciune intensă către Maica Domnului, Fecioara i se arată în vis având două coroane, una de trandafiri albi, iar cea de-a doua de trandafiri roși. Tânărul Raimond le va primi pe amândouă – prima devine simbolul purității sufletești, iar cea de-a doua, imaginea jertfei pentru aproapele și Biserica sa. Acest vis îi va marca întreaga evoluție ulterioară.

Predica unui frate franciscan îl va determina să intre în Ordinul Franciscanilor Minori Conventuali în 1910, primind numele Maximilian. Între anii 1912-1919 studiază Filosofia și Teologia la Roma. În acest răstimp academic două evenimente sunt extrem de importante pentru evoluția sa spirituală – în 1917 fondează așa numita „Oastea Neprihănitei” (*Militia Immaculatae*), dedicându-se sfințirii vieții prin cunoașterea și imitarea Fecioarei Maria, iar un an mai târziu va fi hirotonit preot. Prin alegerea unei vieți consacrate de felul acesta confirmă vechea tradiție a Bisericii, care o vede pe Maica Domnului nu doar ca protector al vieții monastice, ci, mai ales, ca model de viață serafică.

După terminarea studiilor, în 1919, se întoarce în pământul său natal și, în apropiere de Varșovia, înființează „Orașul Neprihănitei” (Niepokala-now), o comunitate de peste șapte sute de frați, proveniți din diverse domenii și cu variate specializări, toți animați de atingerea idealului Fecioarei Maria. Se vor dedica tipăririi unei reviste mariane „Cavalerul Neprihănitei”, multiplicată în milioane de exemplare.

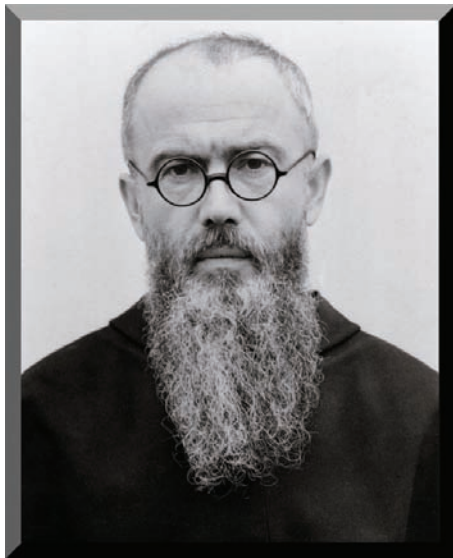
Misiunea sa nu se circumscrie țării sale, astfel că, în perioada 1930-1936, devine misionar în Japonia și întemeiază o mănăstire cu peste o sută de frați în Nagasaki. Tot acolo va publica și „Cavalerul neprihănitei” în limba japoneză. Credința și evlavia față de Fecioara Maria au fost evidențiate și confirmate în toate aceste inițiative, dar, mai ales, în încercările de proporție ale celui de-al Doilea Război Mondial.

Întors acasă, autoritățile germane au început să-l persecute pentru activitățile lui publicistice și mai ales pentru misiunea sa externă. Inevitabilul se întâmplă în mai 1941, când Maximilian împreună cu alți patru frați sunt arestați și închiși la Auschwitz. Cu greutate reușește să îi trimită o scrisoare mamei sale în 15 iunie 1941, asigurând-o că se află într-o stare bună. Prizonier în acest loc de teroare, era mereu supus înfometării și de multe ori renunța chiar și la rația puțină în favoarea deținuților care se aflau în dificultate.

Potrivit regulilor lagărului, pentru fiecare deținut care nu era de găsit 48 de ore, alți zece din lotul de care aparținea erau condamnați la moarte prin înfometare. Ziua fatidică se întâmplă și în cazul lotului 14. Cum condamnatul nu a fost de găsit în termenul stabilit, brigada este ținută pe platou o zi întreagă, apoi sunt desemnați cei care trebuiau să moară în locul lui (fiecare al zecelea deținut era sortit morții). Printre cei aleși se afla și un deținut care, în fața iminentei morți subite, a început să strige copii și soția pe nume. În acest moment dramatic, preotul catolic Kolbe iese din rând și, în pas vioi, se îndreaptă direct către comandantul lagărului Fritsch. În uimirea tuturor se oferă să moară în locul condamnatului: „Domnule Comandant, vă rog să-mi permiteți să raportez/

Ce vrei? Vă rog să-mi permiteți să merg eu în locul numărului...” Era o cerere nemaiauzită ca cineva să uite totul, chiar și propria existență. Înțelegând că această cerere stranie în ochii lor vine din partea unui preot, comandantul se învoiește. Astfel părintele Maximilian va fi înfometat două săptămâni, iar, pe 14 august 1941, nu întâmplător în ajunul praznicului Fecioarei Maria, pe care a avut-o ca proteoatere pentru întreaga sa viață consacrată, a fost ucis prin injecție cu formol, la vârsta de 47 de ani. Tânărul Franciszek Gajowniczek, deținutul care fusese cruțat, va supraviețui acestei orori și își va aminti: „I-am putut mulțumi doar cu ochii. Eram înmărmurit și cu greu realizam ce se întâmplă. Imensitatea faptului: eu, condamnatul, voi trăi și altcineva liber și din voință proprie își dă viața pentru mine – un străin. Este cumva un vis? Am fost pus la locul meu fără să fi avut timp să îi spun ceva lui Maximilian Kolbe. Și am fost salvat. Vestea s-a răspândit repede în tot lagărul. A fost pentru prima și ultima dată când s-a întâmplat o astfel de situație în toată istoria Auschwitz-ului. Pentru o perioadă lungă de timp am avut remușcări când mă gândeam la Maximilian. Acceptând să fiu salvat, am semnat condamnarea sa la moarte. Dar acum, gândindu-mă bine, am înțeles că un om ca el nu putea face altfel. Poate s-a gândit că, preot fiind, locul său era în spatele condamnaților pentru a-i ajuta să-și mențină speranța. De fapt, a fost cu ei până la capăt”. Odată eliberat, Franciszek Gajowniczek va pleca pentru a se întâlni cu familia sa, doar că atât soția, cât și cei doi copii ai săi muriseră de pe urma tragediei războiului. Cele peste cinci decade de viață după eliberare au reprezentat un dar pe care Maximilian Kolbe i l-a făcut.

În 1974 va fi beatificat de către Papa Paul VI, iar opt ani mai târziu, canonizat de către Papa Ioan Paul II, cu titlul de „martir al iubirii”.

Parcursul său de sfințire este delimitat de rugăciune și viața în simplitate cu scopul de a deveni asemenea cu Hristos, care „pentru zidirea și mântuirea noastră, s-a făcut sărac, simplu și obedient, oferindu-ne un model de imitat pentru sfințirea noastră personală”¹. Despre rugăciune el însuși va spune: „Rugăciunea este expresia unui suflet frumos. Trupul omenesc își are originea în pământ și după moarte se va transforma în țărână. Toate acțiunile omenești sunt supuse pământului-mamă. Doar în rugăciune omul își ridică inima către rai și intră în conversație cu Creatorul universului, cu Cauza primă a toate, cu Dumnezeu”².

Aici își va afla și resursele pentru dragostea sa jertfelnică care-l face asemenea lui Hristos. În definitiv, Maximilian Kolbe devine un apostol neobosit al dragostei lui Hristos și al obedienței Maicii Domnului. Capacitatea deosebită de a asculta vocea lui Dumnezeu, dublată de o viață ascetică pe măsură și o rugăciune neîncetată îl fac să se înscrie desăvârșit în planul lui Dumnezeu. Iar momentele de încercare nu fac altceva decât să-i reîmprospăteze încrederea și ascultarea față de Proniatorul său. De aceea, viața sa capătă valențe apostolice. Propovăduirea evangheliei prin exemplul său devine „contagioasă” pentru frații săi: „Stilul misionar al sfântului polonez este caracterizat prin trei momente: *comportamentul exemplar* care precede cuvântul său, *sărăcia și sacrificiul*, și *dedicarea*. A privi pe Hristos, pe Neprihănită și pe Sfântul Francisc poate fi tradus într-o viață care o poate ilumina și pe cea a celui alt și poate contribui la creșterea dragostei față de Cel Preaînalt. Sărăcia îmbogățește propriul exemplu de viață evanghelică și devine expresia smereniei și încredințării dragostei proniatoare a Domnului. În cele din urmă, dedicarea în activitatea apostolică îl pun pe fratele ostaș sau pe cel credincios, în general, în condiția de a se dăruia în mod complet planului pe care Cel Puternic i-l încredințează”³.

¹ Cf. Luigi Borriello, Raffaele di Muro, *Breve storia della spiritualità cristiana*, Milano, Ancora, 2013, p. 451.

² Massimiliano Kolbe, *Scritti*, 1208.

³ R. di Muro, *Spendersi per amore. La preghiera, l'ascesi e la missione in san Massimiliano Kolbe*, Morolo, 2011, p. 112.

Breviter

Proba culturii

Aurel Sasu

rator desăvârșit, de o cultură teologică, literară și filosofică remarcabilă, plus o memorie care intimidează, părintele Matei Popovici ne oferă, în *Puterea cuvântului* (Editura Renașterea, 2014), o vastă panoramă a ideilor, construită pe câteva modele neotestamentare: fiul risipitor, pilda semănătorului, paralizatul din Capernaum, bogatul nesăbuit și tânărul căutător de viață veșnică. Ne aflăm în fața unui paradox. Omul renascentist, iubitor deopotrivă al științelor exacte și al celor umaniste, stăpânitor neîntrecut de teme și paradigme spirituale, este, în realitate, un timid marcat de mari elanuri anonime și de exuberante tăceri puțin obișnuite în lumea de astăzi. El vine dintr-o lume a libertății plătite cu libertatea și dintr-o istorie care i-a modelat personalitatea în respectul pentru exemplar și pentru adevărul din credință a curajului. O paranteză! Frecventam, prin anii '80, biserița cu aerul ei voievodal-țărănesc de sub dealul Mănăsturului, unde părintele Matei era preot paroh. L-am provocat, într-una din duminici, să rostească din amvon cuvintele lui Dostoievski din *Demonii*: „Dacă s-ar demonstra matematic că adevărul este în afara lui Hristos, prefer să rămân cu Hristos decât cu adevărul”. La sfârșitul Sfintei Liturghii, cu vocea lui de mare dezlănțuit, le-a repetat întocmai. Și le-a reluat apoi ori de câte ori a fost pus să aleagă între mistificare și adevăr, atunci ca și acum. Ziceam că subtilul demers analitic al autorului pleacă de la câteva parabole neotestamentare. Toate stând sub numitorul comun al *întoarcerii*. „Ridică-te și umblă”, i se spune slăbănogului, „ia-ți patul și mergi la casa ta”. Zis altfel, *întoarce-te* la casa ființei tale. „Vinde-ți averile și dă-le săracilor”, i se spune tânărului bogat – „Vino de-mi urmează mie”. Cu alte cuvinte: *întoarce-te* la mine. În parabola semănătorului, o sămânță cade în drum și e călcată în picioare, alta cade pe piatră și se usucă, alta între spini și se înăbușă; doar una cade în pământul cel bun și face rod. Singura sămânță care se *întoarce* din nou la sămânță. Bogatul nesăbuit își zidește hambare, dar Dumnezeu îi *întoarce* bucuria în moarte. Și, în sfârșit, fiul risipitor pleacă, își risipește averea risipindu-se pe sine, apoi se *întoarce* la firea fără de păcat. În fond, întreaga teologie a mântuirii stă în această *întoarcere*, în acest: „cel ce vine la mine”, cel ce moare în mine, în Cuvântul care este duh și adevăr (asemenea seminței căzute în pământ bun!). Uluitor traduce Coresi, la 1560, în *Evangheliarul* său, aceste peregrinări în conștiință. Despre fiul răătăcitor nu spune: „s-a dus într-o țară depărtată”, ci: „se duse într-o parte departe”, ca să se întoarcă, nu „venindu-și în fire”, ci „mergând întru el”. Se vede acest pelerinaj în cerc al revelației? Este o abia sesizabilă mișcare interioară, nu una spațială. Cumulul de semnificații culturale ale acestui proces se regăsește în cartea părintelui Matei sub forma unui extraordinar excurs al plecărilor („într-o parte departe”) și al întoarcerilor (mersul *întru*), al rătăcirilor și al regășirilor de la Apostolul Pavel la Fericitul Augustin, de la Pascal la Lev Tolstoi sau de la Bлага la E. Cioran. În formula epitom: vrei să fii sănătos, vrei să fii fericit, vrei să nu mori, vrei să îți se pună inelul pe deget – simbol al comuniunii –, *întoarce-te*. Întoarce-te la nunta mistică, sfântă a începutului. Și, fiindcă l-am numit pe acest mare om al Bisericii, iată un mic ocol documentar. În 13 noiembrie a anului 386, de ziua nașterii lui, Fericitul Augustin, avea 33 de ani, organizează un ospăț aniversar împreună cu mama, fiul, fratele, discipoli și concetățeni. Se discută despre fericire și înțelepciune, despre rodnicia virtuții și despre bucuria de a-l avea pe Dumnezeu în suflet. Întrebarea esențială era: cine îl are pe Dumnezeu, cu răspunsul prezumat: cel ce caută adevărul. Așa cum a procedat și fiul risipitor: s-a întors și s-a alipit de Dumnezeu-Tatăl. Dialogul continuă a doua și a treia zi, pe o pajiște, despre „nevoia sufletului”, celebrul „a nu avea”, într-un fel de limbaj al lui Noica: a avea o nevoie este egal cu a avea ceea ce nu ai. Concluzia ospățului: „fiindcă Fiul lui Dumnezeu este adevărul, fericit este cel ce ajunge la măsura ultimă prin (acest) adevăr”. Aceasta este și concluzia ospățului la care ne cheamă cartea părintelui Matei. Să ne fie deplină bucuria întoarcerii la capătul de jos al scării (lui Iacov) în vârful căreia așteaptă să ieșim din omenesc (A. Camus) însuși Dumnezeu. Fără să uităm extraordinara definiție dată omului de Mitropolitul Bartolomeu: el, omul „este unde nu e/ și nu e unde este”! În sfârșit, un ultim mesaj al acestei admirabile sinteze transdisciplinare a părintelui Matei. Îl deduc, citind pe dos replica lui Cain, dată oarecum necuviincios, Domnului: „Au doară eu sunt păzitorul fratelui meu”? (Facere IV). Da, mai mult decât să ne iubim aproapele, fratele, să le fim păzitori, să știm când să-i întâmpinăm, când și cum să le ștergem lacrimile rătăcirii, să știm când și cum să-i luăm de mână și să-i împingem în scaldătoarea mântuitoare a puterii Cuvântului dumnezeiesc. Să ne fie foame și sete împreună cu el, Cuvântul, cum scrie Daniel Turcea, marele poet creștin, într-un poem din volumul recent apărut (*Cântarea treptelor*, Editura Eikon, 2014). Să nu lăsăm să amorțească în noi „aripa călătoare” către Dumnezeu. Să scoatem cuvântul Bibliei în lume, în istorie, să-l facem oglinda credinței, nădejzii, mărturia adevărului într-un timp fără adevăr și a dumnezeirii într-o lume fără Dumnezeu. Fiindcă, în țesătura cărții părintelui Matei, se află întreaga tragedie a vanității, a „rădăcinilor în disperare” (E. Cioran) și a marelui dispreț prin care Nietzsche a definit zorii răs-pântiei moderne. Prin care ne-a definit, în fapt, pe noi.

Georgia și martirii ei de la 1615

Pr. Cătălin Pălimaru

Lământul binecuvântat al Georgiei, situat între munții Caucaz, Marea Neagră și Marea Caspică, a primit adevărul Evangheliei prin lucrare apostolică, însă convertirea în masă la Hristos a acestor teritorii se produce la începutul secolului IV prin opera misionară a Sfintei Nina, cea „întocmai ca Apostolii”, originară din Capadocia. Prin puterea cuvântului și prin fapte miraculoase a convins-o de adevărul credinței creștine pe regina Nana a Iviriei (cum se numea în acele vremuri Georgia, îndeosebi în ținuturile ei răsăritene) și ulterior pe regele Miriam. Prin ei poporul georgian primește botezul, cei doi regi fiind astăzi cinstiți ca sfinți. Încă înainte de Hristos, Georgia purta amprenta civilizației elene, stând o perioadă sub sfera de influență a imperiului roman. Cu timpul, devin tradiționale legăturile ei de prietenie cu Constantinopolul de unde a primit mereu sprijin militar și orientare spirituală prin clerici luminați.

Veacurile VI-VII sunt marcate în aceste locuri de frecvențele atacuri persane, vechi dușmani ai Georgiei, iar secolele VII-IX de invaziile arabe, epocă marcată de multe convertiri la Islam. După ce creștinismul devine religie de stat în Georgia, Biserica din aceste teritorii se va dezvolta sub oblăduirea Patriarhiei Antiohiei, însă chiar din veacul V ea își va dobândi autocefalia, catholikosul sau întâistătătorul de Mțheta (capitala istorică a Georgiei) fiind ridicat din anul 1010 la rangul de patriarh, prin decizia Constantinopolului.

Din secolul XI turcii selgiucizi, mai târziu mongolii, turcii otomani și din nou perșii vor invada succesiv Georgia, producând necontenită suferință. Numai în secolul XV, de pildă, ea va fi invadată de mongoli de opt ori, populația țării ajungând la jumătate. În pofida acestei nesiguranțe, poporul își conservă credința, iar în răstimpurile de pace și de restaurare a regatelor conducătorilor locali, Biserica prosperă dar și cultura și civilizația acestui loc. Sunt păstrate pe mai departe relațiile de prietenie cu imperiul bizantin. Un semn al acestei colaborări îl reprezintă ctitorirea, în veacul X, a celebrei mănăstiri Iviron de la Muntele Athos, care dăinuie și astăzi, dar sub jurisdicție greacă.

În veacurile XVII-XVIII aceste teritorii devin teatru de confruntare între două puteri mari ale Orientului, vestite prin cruzimea lor: Imperiul Otoman și Persia dinastiei Safevizilor, puteri musulmane rivale, una de orientare sunnită, alta șiiită. Incursiunile celor două puteri în teritoriile georgiene erau soldate mereu cu presiuni de convertire la islam. Georgia se vede nevoită să apeleze la protectoratul Rusiei, cel mai important imperiu creștin aflat în zonă. Încă din 1722 armatele rusești vor staționa în Caucaz, garantând suveranitatea acestei țări, dar un acord în acest sens va fi parafat abia din anul 1783, moment ce va marca de fapt invadarea treptată a Georgiei de către Rusia. Georgia își va pierde în timp nu numai suveranitatea ci și autocefalia, epoca de aservire totală fiind înregistrată în timpul comunismului. Abia anul 1990 va restaura atât suveranitatea cât și autocefalia deplină a Georgiei.

Creștinismul georgian are o istorie glorioasă. Nu mai puțin monahismul acestui ținut impresionează. În veacul VI, Cuviosul Ioan Zedazneli, în urma unei viziuni a Maicii Domnului, pleacă din Siria în Georgia, însoțit de 12 ucenici pentru a întări credința în țânără Biserica georgiană. Erau clerici, oameni învățați și așteți renumiți. La invitația întâistătătorului locului, arhiepiscopul Evloghie, cei treisprezece stau în cetate o vreme, propovăduind și animând credința în popor. Însuși regele Parsman al VI-lea (541-553) și suta sa îi vizita adeseori, pentru binecuvântare și învățătură. Cam după trei ani, asceții sirieni, potrivit vocației lor anahoretice, se retrag în muntele Zadeni, până atunci loc de închinare al religiilor idolatre, pe care îl transformă prin rugăciune și nevoiță în pământ binecuvântat. În mod surprinzător, bătrânul Ioan renunță la tovarășia ucenicilor, trimițându-i mai târziu pentru misiune în întreaga Georgie. Unul dintre ei, Cuviosul David Garengeli, ajunge la Tbilisi iar ulterior în pustia Garengi, la 60 de km de Tbilisi, o zonă foarte aridă, considerată cel mai sterp ținut georgian. Acolo cuviosul David, înconjurat mai târziu de mulți ucenici, pune bazele monahismului din Georgia, pustia Garengi – supranumită „Tebaida Georgiei” – ajungând să fie populată în timp cu nu mai puțin de douăzeci de mănăstiri ce adăposteau câteva mii de călugări. Această vatră mo-

nahală a înfruntat vitregiile istoriei, dăinuind până astăzi și menținând trează de-a lungul vremurilor evlavia poporului georgian.

În anul 1615, șahul Persiei, Abas I (1571-1629), a atacat Georgia, devastând țara și provocând un cumplit măcel. Aceste incursiuni militare urmăreau refacerea și consolidarea regatului său afectat de cuceririle turcilor otomani și a uzbekilor din timpul slabei guvernări a tatălui său. Abas I a urcat pe tron la 16 ani, și-a confirmat supremația printr-o guvernare puternică, a reformat armata și a făcut din Persia un stat de temut a cărui influență se întindea până în Caucazul de Nord. Regatul său cunoaște în acel timp un important reviriment cultural, capitala Persiei mutându-se de la Qazvin la Isfahan, oraș a cărui arhitectură va atinge atunci momentul ei culminant. Abas I este cel mai de seamă reprezentant al dinastiei Safevizilor dar rămâne în istorie și prin caracterul său deosebit de crud. Măcinat de suspiciuni cu privire la fiii săi, a decis fie să-i ucidă fie să-i orbească. În campania militară din primăvara anului 1615 a vărsat mult sânge creștin și l-a luat prizonier chiar pe evlaviosul împărat georgian Luarsab al II-lea care mai târziu va primi mucenicia. La scurt timp după această campanie, a plecat la vânatoare în stepele din regiunea Karaiah, mai jos de pustia Garengi.

Noaptea, din cortul său, vede în depărtare, pe coama muntelui, un șir de lumini în mișcare. Întrebând despre proveniența lor, află că sunt monahii din „Tebaida georgiană” care serbau Învierea Domnului. Mirat că mai există încă monahi vii în urma campaniei sale militare și că se celebrează încă sărbătorile creștine, dă poruncă să fie uciși. Aghiotanții săi încearcă să-l înduplece, amintind bunătatea acestor monahi manifestată chiar față de soldații persani. Șahul Abas e de neînduplecat. Mai mult, își amenință cu moartea proprii ofițeri în cazul neexecutării acestui ordin. În consecință, o parte a armatei pornește spre munte. Egumenul mănăstirii Învierii Domnului, ieromonahul Arsenie, e prevestit de înger cu privire la iminența sfârșitului lor. Ieromonahul Arsenie

își vestește frații că a sosit clipa mutării lor la ceruri, la ospățul Domnului, pregătindu-i suflutește și oferind alternativa fugii celor care nu ar rezista martiriului. Din obștea numeroasă doar doi vor fugi în munți, restul fiind uciși de sabie într-un măcel cumplit iar așezămintele monahale trecute prin foc. Cei doi monahi fugari văd coborând din cer cununi peste trupurile confrăților uciși, sunt pătrunși la inimă de lipsa lor de curaj și decid să se întoarcă pentru a înfrunta martiriul. Vor fi la rândul lor uciși. Se întâmplau acestea acum 400 de ani, de praznicul Învierii Domnului din anul 1615. Au primit martiriul atunci 6000 de monahi. Sângele lor va rodi peste timp renașterea credinței georgiene.

Gérard Depardieu, despre „Rugăciunea inimii”

Mircea Gelu Buta*

Actorul francez Gérard Depardieu a lansat, la sfârșitul anului trecut, în colaborare cu scriitorul Lionel Duroy, un volum autobiografic, intitulat „Ça s'est fait comme ça”, construcție idiomatică, ce poate fi redată în traducere liberă: „Așa a fost să fie”. O carte despre viața acestui mare actor al lumii, atât de teatru, cât și film, nu poate fi decât atrăgătoare. Altul este însă motivul pentru care ne aplecăm asupra ei. Este vorba despre rândurile pe care le conține despre „Rugăciunea inimii” și despre „Povestirile pelerinului rus”. Înainte de-a ajunge acolo, să spunem câteva lucruri despre viața lui Gérard Depardieu, așa cum reiese din amintirile sale, povestite într-o franceză vorbită, frustă, expresivă, pe care autorul a deprins-o în copilăria și adolescența sa de copil al străzii.

Născut în anul 1948, într-o familie săracă din cartierul Ome-lon al orașului Châteauroux, Gérard Depardieu și-a petrecut mai mult timp pe stradă decât la școală, pe care a abandonat-o la vârsta de 13 ani. Bunica lui locuia la capătul pistei Aeroportului Orly, unde lucra ca femeie de serviciu. Acolo își petrecea vacanțele și îi plăcea tare mult să asculte anunțurile, precum:

„Cursa cu destinația Rio de Janeiro... Fir-ar să fie, uite că aștia se duc la Rio! Și mă duceam să mă uit... «Avion la aterizare din direcția!...» „Vedeam toate orașele lumii prin cei care treceau prin fața ochilor mei: Saigon, Addis-Abeba, Buenos Aires...”².

La 16 ani, Gérard Depardieu a plecat din Châteauroux la Paris, unde a studiat actoria, îndrumat de Jean-Laurent Cochet. În anul 1986, numele său a început să fie cunoscut pentru performanța avută în rolul unui fermier cocoșat din filmul „Jean de Florette”. Câțiva ani mai târziu, va câștiga un „César” pentru rolul din „Cyrqno de Bergerac”. A făcut roluri memorabile, interpretându-l pe Rasputin sau pe abatele Donissan în ecranizarea romanului „Sub soarele lui Satan” de Georges Bernanos.

Cu câțiva ani în urmă, Gérard Depardieu s-a hotărât să nu mai trăiască în Franța, stabilindu-se în Rusia, explicând gestul în felul următor: „Nu eu sunt cel care părăsește Franța, ci francezii se părăsesc pe ei înșiși. Au pierdut simțul libertății, gustul pentru aventură, și-au pierdut auzul, mirosul, nu mai ascultă muzica adusă de vânt, ca aici în Kazahstan, unde poți auzi fetele tinere cântând de la un sat la altul... Au pierdut simțul vieții, al fericirii, s-au lăsat treptat învinși de acest flagel, acest cancer – frica – și trăiesc de-acum în frica a ceea ce ar putea să li se întâmple mâine; le e frică de orice”³.

Iată acum, tot în traducere, și pagina care, în calitate de creștini ortodocși, ne poate interesa și surprinde plăcut: „Oare cine mi-a vorbit prima oară – se întreabă Gérard Depardieu – despre «Povestirile pelerinului rus?». Cred că încă în vremea când am devenit adolescent, pierzându-mi darul vorbirii, mă agățam de-această carte veche ca de o mână întinsă care avea să mă salveze. Dar oare am citit-o eu atunci cu adevărat? Nu, nu cred, abia mai târziu am citit-o, însă cineva mi-a vorbit despre ea și i-am înțeles mesajul. Pelerinul anonim, autorul acestor «Povestiri», vrea să se conformeze poruncii Sfântului Pavel: «Rugați-vă neîncetat!». Și se întreabă cum poate ajunge să facă lucrul acesta, oprindu-se pe la mănăstiri și biserici în timp ce străbate nesfârșita Rusie; așa înțelege că pentru a-și atinge țelul, trebuie să repete la nesfârșit: «Doamne, Iisuse Hristoase, ai milă de mine!»⁴.

În pasajul de mai sus, Gérard Depardieu pomenește de o „carte veche”, „Povestirile pelerinului rus”, pe care, în urmă cu aproape o sută de ani, emigranții ruși albi, odată cu refugiarea din fața revoluției roșii, au adus-o în

Occident. O carte în care sunt lăudate, pentru viața lor duhovnicească, mănăstirile din Basarabia; un opuscul socotit un rezumat al „Dobrotoliubiei” (Filocalia Rusă). Tradusă în limba franceză, „Povestirile pelerinului rus”, așa cum se știe, a ajuns și la noi, în epoca interbelică, și a început să fie citită, în anii '40, de unii dintre intelectuali, îndeosebi de cei care frecventau „Rugul aprins”.

După prăbușirea regimului comunist, la începutul anilor '90 ai secolului trecut, prima ediție românească a „Povestirilor pelerinului rus” a fost înfăptuită de preotul Nicolae Bordașiu, după textul francez. Câțiva ani mai târziu, călugărul basarabean Gheorghe Cruceada dă prima traducere românească, direct din limba rusă, a acestei cărți celebre, asumată și de Gérard Depardieu, care, rememorându-și propriul pelerinaj, presărat de rătăciri, ocolișuri, drumuri închise și succese, descoperă, în pragul maturității, neîndestulătoarea trăire a harului. În cele din urmă, după cum singur mărturisește, s-a întors spre Biserică, întrucât nu-l găsise niciunde altundeva.

² GÉRARD DEPARDIEU, *Ça s'est fait comme ça*, XO Editions, „Introduction”, p. 2.

³ *Ibidem*, p. 155.

⁴ *Ibidem*, pp. 161-162.

Cum l-am cunoscut pe părintele Anania*

Matei Cazacu

m în fața ochilor o fotografie istorică: datează din început de august 1964 și reprezintă șapte persoane la masă în casa parohială a bisericii Batiștei din București unde tatăl meu era preot. El stă în capul mesei, având pe mama la stânga (partea inimii) și pe doamna preoteasă Moraru la dreapta. Lângă mama, părintele Glicherie Moraru, preot român de la Detroit. Lângă doamna Moraru, părintele Anania, în haine civile, ras în cap dar cu mustață, a cele două extremități, fratele meu și cu mine, cu tot cu capul ras (îmi impusesem această mutilare pentru a pregăti în tihnă examenul de admitere la facultatea de istorie a Universității București) fotografia în culori - o tehnică inedită în România acelor ani - a fost făcută de preotul John Jifcu din Canada, care a scris pe dos: "Thank you for your hospitality Father Cazacu".

În acel moment, părintele Anania și cu mine ne aflam, fiecare la nivelul lui, în pragul unui salt în necunoscut el se pregătea pentru plecarea în America, eu pentru intrarea la o facultate fin "frontul ideologic" unde fiii de popă primeau nota 1 la dosarul de origine socială, ceea ce le scădea media generală și îi excludea de fapt. La rândul său, părintele Anania era invitat în Statele Unite, el care abia ieșise din închisoare după șase ani (avusese o condamnare la 25 de ani!) și era mereu în vizorul Securității, așa cum povestește în Memoriile lui). Și totuși, minunea - e dublă minune - s-a produs: el a primit pașaport pentru SUA, iar eu am reușit admiterea la Istorie - era primul an când se desființase nota pentru originea socială, astfel că s-a intrat pe merit.

Nu era prima dată când îl vedeam pe părintele Anania care era și el, ca și tata, un vechi colaborator de nădejde al patriarhului Justinian din același an 1948 Tata din iulie, Anania din septembrie. Dar la arestarea lui în iunie 1958 eu nu împlinsem încă 12 ani, așa că mare lucru nu aveam ce discuta. În schimb, arestarea și condamnarea lui au avut un dublu impact asupra vieții familiei noastre: unul prost și unul bun. Cel prost era că tata garantase un împrumut pe care părintele Anania îl făcuse la CAR (sau așa ceva) și pe care nu apucase să-l ramburseze. Așa că a trebuit ca tata să-l plătească și mi-l amintesc încă cum ofta zicând că ar fi trebuit să urmeze învățătura lui Hristos care sfătuia pe apostoli să nu se pună chezași pentru nimeni.

Urmarea cea bună a fost pentru mine personal. Odată cu împrumutul, tata a moștenit și funcția de bibliotecar pe care părintele Anania pe care părintele Anania o îndeplinea de mai mulți ani cu mare sârg, achiziționând și punând ordine în sute și mii de cărți de valoare de la anticariatul nr. 1 din strada biserica lenii unde oficia un prieten comun, domnul Enescu, despre care părintele Anania vorbește în amintiri. (Precizez că era evreu, ca mai toți specialiștii din domeniu, cu mici excepții). La Enescu vindeam și eu, de la vârsta de 13 ani - când am primit buletin de identitate - cărțile din biblioteca bunicului meu matern, preotul George I. Negulescu Batiște. (Mai târziu am regretat și am răscumpărat multe dintre ele.)

La 13 ani - în 1959 - s-a sărbătorit aniversarea a 500 de ani de la prima mențiune documentară a orașului București. Cu această ocazie, Sfatul Popular a organizat un concurs pentru elevi "Să ne cunoaștem cartierul". Mama m-a îndemnat și pe mine să particip cu istoria Mahalalei Batiște, am primit o diplomă și apoi am întregit textul pe care l-am publicat în 1964 în Glasul Bisericii (105 pagini îndesate). Așa mi s-a trezit pasiunea pentru istorie și pentru cercetare, iar biblioteca rămasă de la bunicul meu († 1947) mi-a furnizat mari și plăcute surprize.

Am făcut această lungă digresiune ca să vă explic contextul, căci de atunci datează primele mele incursiuni în bibliotecile publice - BAR, Arhivele Statului. Marea descoperire a fost biblioteca Patriarhiei, perfect organizată de părintele Anania, și dispusă chiar în cabinetul patriarhal - o parte - și în tunelul paradisului lui Nicolae Mavrocordat, o alta. În prima puteam intra doar când era absent, în schimb în tunel eram în elementul meu. Aici se găsea o formidabilă bibliotecă de istorie, toate cărțile erau legate simplu dar solid: ea îi aparținuse lui Gheorghe Crutzescu, un istoric amator, autorul unei frumoase monografii a Căii Victoriei. Avantajul față de Academie era că aici aveam acces direct la rafturi și nu trebuia să mă limitez la câteva volume pe zi, păzit de un custode. Am petrecut astfel clipe minunate și mereu l-am binecuvântat pe părintele Anania pentru grija cu care rânduise totul.

După 1964, nu l-am mai văzut pe părintele Anania vreme de aproape 30 de ani. Drumurile noastre se despărțiseră, el în

America, eu în Franța (din 1973). Mi-a cerut și i-am dat un articol despre Vlad Țepeș - Dracula, care a apărut în Calendarul Solia prin 1974-5, cred, și atât.

Ultima dată când l-am reîntâlnit a fost pe 8 februarie 1993. Începusem să vin în țară prin 1990, după 17 ani de exil, mai întâi de Paște, în 1990, cu Christian Mititelu de la BBC pentru a acoperi vizita regelui Mihai la Hurezu, apoi cu mașina cu ajutoare cu un alt prieten. În februarie 1993 am venit cu trenul prin Budapesta și m-am oprit la Cluj. Fratele meu mă aștepta la gară și el mi-a dat vestea numirii și înscăunării părintelui Anania ca arhiepiscop de Cluj, Vad și Feleac. Ne-am dus la palat unde ne-a primit o măicuță - era singura ființă împreună cu părintele Anania care ne-a primit ca pe niște vechi prieteni regăsiți după atâta amar de vreme. În jurul unei mese modeste am discutat până noaptea târziu. Îmi trimisese deja, cred, Amintirile peregrinului apter și m-a întrebat despre viața mea în Franța. În rest, nu-mi mai amintesc de cele discutate, dar am reținut că avea planuri mari pentru viitor, planuri și realizări pe care dumneavoastră le cunoașteți mai bine decât mine.

În 2008, am cumpărat la București volumul de Memorii pe care l-am citit pe nerăsuflăte. Am găsit informații și despre tata. Una din ele - prima - era din septembrie 1948 când părintele Anania, chemat de patriarh, s-a prezentat la post. Aici, în cabinetul secretarului, l-a cunoscut pe tata, un preot cu un chip de o rară frumusețe și cu mișcări onctuoase, ale unei viclenii subtile. Mărturisesc că nu prea mi-a plăcut finalul, "viclenia subtilă" mă turbura căci îl cunoscusem bine pe tata. I-am scris atunci o lungă scrisoare părintelui Anania, în care am citat câțiva autori italieni din secolele 16-17 care tratău despre calitățile necesare unui bun secretar. Unul mai ales, Torquato Accetto care a scris un tratat despre Disimularea onestă (Della disimulazione onesta), Napoli, 1641, care descrie disimulația ca pe o strategie a sacrificiului propriei personalități, exprimată în trei momente: a scrie, a reduce (a tăia, a suprima din text) și a disimula. Pentru el, disimularea onestă, adevărata prudență, este nevinovată, pașnică, este un vâl sau o haină (veșmânt), pe când minciuna este ceață, este noroasă. În fond, tata urma preceptul biblic "fiți înțelepți (prudents) ca șarpele și fără răutate (candides, naïfs) ca porumbelul" (Matei 10, 16).

Pentru un alt autor, secretarii sunt pe lângă stăpânul lor ca îngerii pe lângă Dumnezeu - vezi arhanghelul Gavriil cu știrile bune (pe 25 am sărbătorit Buna Vestire), Mihail cu sabia la poarta raiului, Uriil, secretarul de taină. Tata era toate acestea, dar sabia lui era cuvântul cu care mângâia pe cei ce nu puteau fi primiți de patriarh, și izgonea pe nebuni și nechemăți care îl asaltau zilnic cu tot felul de cereri, viziuni și revelații.

Părintele Anania nu mi-a răspuns, bănuiesc că scrisoarea nu i-a ajuns din binecuvântate pricini, cum se spune în rugăciune.

În amintirea mea, el rămâne mereu și îl pun alături de Andrei Scrima, cu care forma un duo total diferit dar corespunzând fiecare unei fațete a caracterului patriarhului Justinian, un om de geniu atât în acțiunile sale, cât și în modelul în care își alegea colaboratorii. Pe cât era Scrima de subtil și de serafic, pe atât părintele Anania îmi apare ca un clugăr soldat dublat de un creator de talent. Dacă ar fi trăit în alte timpuri și în Biserica Catolică, ar fi fost un episcop cu spadă, un luptător în genul papei Ioan Pavel al II-lea sau al episcopilor germani din părțile răsăritene ale imperiului, paznic neadormit al adevăratei credințe în fața păgânilor și a ereticilor. Subtilitatea cu iz iezuit a lui Andrei Scrima găsea la Anania dârzenia oltenească, vorbirea scurtă și clară, energia și vigoarea. Sinteza celor doi era întruchipată, fără doar și poate, de mitropolitul Tit Simeedrea, episcop în partibus infidelium (Hotiu și Cernăuți), pe care patriarhul Justinian îl alese ca duhovnic, o alegere care spune multe pentru cei care știu să interpreteze astfel de gesturi.

Cu o astfel de echipă, patriarhul Justinian a putut înfrunta dictatura comunistă în cei mai grei ani - 1948 - 1964 -. Iar comunistii au știut că, arestându-i - Scrima a sapat în India, dar Tit Simeedrea și-a văzut ginerele arestat - îl vor lovi pe patriarh ("șah la patriarh" spunea un consilier patriarhal când i-a venit și tatii rândul în 1961, e drept doar pentru o săptămână). Când se va scrie odată adevărata istorie a patriarhului Justinian, se va vedea ce rol au jucat acești oameni pe lângă șeful lor în lupta de zi cu zi pentru menținerea BOR pe linia ei, pe făgașul definit de patriarh în raporturile cu guvernul, dar și cu numeroșii adversari din chiar sânul Bisericii. Nu voi da nume, dar e destul să vă precizez că în dosarul de la CNSAS al tatălui meu am găsit rapoarte la Securitate semnate de consilieri patriarhali, profesori universitari de la Teologie, funcționari din Administrația patriarhală, vechi colegi și prieteni ai lui, ba chiar și un episcop - Visarion Aștilean care avea privilegiul să-și depună raportul la el acasă, iar nu într-o casă conspirativă! Nu e de mirare deci că părintele Anania a avut de suferit d epe urma acestor denunțuri - vorbește destul despre ele în Memorii - dar mai mare a fost minunea care i-a permis să plece în America și apoi să-și împlinească destinul!

Duhul a suflat în pustie

Paul Siladi

upă ce în anul 2012 Daniel Lemeni a publicat volumul *Tradiția paternității duhovnicești în spiritualitatea creștină răsăriteană. Un studiu asupra îndrumării spirituale în Antichitatea creștină târzie* (Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia), doi ani mai târziu revine cu o lucrare ce urmărește familiarizarea cititorului cu extraordinara lume duhovnicească a părinților pustiei.

Patericul și, în general, litera-

tura născută de asceții din deșertul Egiptului secolelor IV-V, deși a constituit una dintre lecturile esențiale pentru generații întregi de monahi, totuși, nu a beneficiat de prea multe abordări moderne (cercetări științifice sau pur și simplu reflecții întemeiate). Daniel Lemeni confirmă și de această dată preocuparea sa de lungă durată pentru monahii pe nedrept uitați. De aceea în volumul apărut la Editura Renașterea conturează răspunsul la o serie de întrebări: „cât anume din experiența deșertului mai poate fi transpusă în lumea agitată și grăbită a megapolisurilor aglomerate și zgomotoase din lumea contemporană? În ce măsură omul de azi, angrenat în rutina asfixiantă a vieții de zi cu zi mai este disponibil să-și consacre timpul său unor valori esențiale, cum ar fi tăcerea sau liniștea? În ce măsură și cum putem să ne destindem relația noastră tensionată cu timpul? Mai poate oare omul de astăzi să asume calea acestor venerabili asceți în marile deșerturi de azi?” (pp. 223-224).

Lucrarea este organizată în trei capitole mari, care îl introduc pe cititor în intimitatea marilor părinți ai deșertului. Primul capitol este dedicat relației fundamentale ce caracterizează viața asceților - anume legătura dintre părinte și fiul său duhovnicesc. Aici se regăsește elementul de noutate al creștinismului practicat în pustiu, care se diferențiază de celelalte tradiții mistice, ascetice sau filosofice. Relația dintre bătrân și tânărul neinițiat nu este cea dintre maestru și ucenic, ci este cea dintre un tată și fiu (în cadrul mult mai larg al filiației divine, unde cu toții ne regăsim ca „fii ai celui Preaînalt” Ps 81, 6). Bătrânul nu livrează ucenicului un set de cunoștințe teoretice, de învățături, ci „întrupează în persoana sa o realitate spirituală pe care el o transmite prin însăși prezența sa” (p. 17). De aceea bătrânul nu este reprezentantul unei instituții și nu este instituționalizabil, arată constant Daniel Lemeni. Autoritatea lui este una harismatică, este un dar al Duhului Sfânt, iar „Bătrânul din tradiția pustiei egiptene nu se substituie harului, ci îl transmite mai departe în persoana ucenicului” (p. 28).

Cuvintele bătrânilor cuprinse în colecțiile de apoteogme sunt în primul rând „cuvinte izvorâte din viață și, prin urmare, cuvinte care pot insufla viața... departe de a revendica vreo pretenție literară sau stilistică, apoteogmele Bătrânilor se află într-un raport extrem de strâns cu viața, de unde și absența oricărei retorici în spiritualitatea pustiei” (p. 41).

După ce în primul capitol sunt trasate caracteristicile generale ale bătrânilor, ucenicilor și relațiilor dintre ei, în capitolul al II-lea privirea se oprește și mai aproape asupra câtorva personalități exemplare: Avva Antonie, Avva Macarie Egipteanul și Avva Arsenie; de asemenea ne sunt oferite câteva mostre de „lectură tematică” a Patericului.

Capitolul al treilea vine cu o perspectivă asupra bătrâneții asceților. Pentru pustnici, bătrânețea nu este un blestem, o serie de neputințe cumulate, ci dimpotrivă, este timpul împlinirii, al roadelor. Idealul monahal este cel al bătrânului frumos (kalogeros), care și-a dedicat întreaga viață apropierei de Dumnezeu și cunoașterii tainelor Sale.

În finalul volumului cititorul găsește un foarte util instrument de lucru în textul despre „Geografia monastică”, prin care este introdus efectiv în spațiul care a generat extraordinara mișcare de revigorare a spiritualității creștine din secolele IV-V.

Lucrarea „Duhul a suflat în pustie” este, în ansamblu, o pledoarie pasionată pentru părinții deșertului și actualitatea perpetuă a învățăturii lor. „Scrisă cu vervă și erudiție, cu sensibilitate și rafinament, cartea restituie în mod admirabil și profund specificul spiritualității deșertului în care cititorul poate explora cu folos comorile de înțelepciune ascetică fumizate de acești remarcabili monahi egipteni din secolul IV”, sintetizează în prefață IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei. Astfel scrierile teologului timișorean Daniel Lemeni devin un reper necesar în bibliografia românească, nu foarte bogată, privind Patericul egiptean și spiritualitatea pustiei.

* Daniel Lemeni, *Duhul a suflat în pustie. Lumea duhovnicească a Părinților deșertului*, Ed. Renașterea 2014

* Acest text a stat la baza conferinței susținute de autor în cadrul Concertului anual al Fundației Mitropolitului Bartolomeu din anul 2015, în data de 26 martie, în sala Auditorium Maximus a Universității Babeș-Bolyai.

Pelerinaj în ȚARA SFÂNTĂ - ISRAEL

(23-30 mai 2015)

Ziua I: 23 MAI 2015:

ÎNTÂLNIRE pe AEROPORTUL INTERNAȚIONAL AVRAM IANCU din CLUJ-NAPOCA, SÂMBĂTĂ 23 MAI 2015 la ora 04.00 DIMINEAȚA - OBLIGATORIU. Decolare la ora 06.20 și sosire pe AEROPORTUL BEN GURION - TEL AVIV la ora 09.25. Orașul HAIFA, splendid oraș-port la Marea Mediterană, aflat într-un mare golf la poalele MUNTELUI CARMEL. Vom privi GRĂDINILE CULTULUI BAHAI, cu terase suspendate, superioare grădinilor de la Versailles. Vizitarea BISERICII MĂNĂȘTIRII CARMELITE STELA MARIS (Steaua Mării) cu PEȘTERA unde a viețuit SF PROOROC ILIE TESVITEANUL.

Cazare și cină la Hotel 4* în Bethleem.

Ziua II: 24 MAI 2015:

Mic dejun. Deplasare în orașul IERIHON - cel mai vechi oraș din lume, vizită la Biserica ortodoxă cu dudul lui Zaheu și la MĂNĂȘTIREA românească de la Ierihon. Privire de ansamblu asupra MĂNĂȘTIRII din pustia CARANTANIEI (locul unde Mântuitorul Hristos a fost ispitit de diavol). Continuăm drumul la Hozeva și vizităm MĂNĂȘTIREA SFÂNTULUI GHEORGHE cu moaștele SFÂNTULUI IOAN IACOB Românu de la Neamț. MAREA MOARTĂ - 400 metri cea mai joasă altitudine de pe glob și apoi o scurtă oprire la magazinul cu produse cosmetice la Qumran (vechiul Centru al Esenienilor) de la Marea Moartă. Reîntoarcerea la Bethleem. Cină și cazare la hotel 4* Bethleem.

Ziua III: 25 MAI 2015:

Mic dejun. BETHLEEM - Vizitarea Bisericii Ortodoxe a NAȘTERII DOMNULUI HRISTOS și a Peșterii unde S-a născut Domnul Hristos. Vizitarea bisericii catolice Sfânta Ecaterina, Grota Laptelui, Câmpul păstorilor. Continuarea drumului în deșert cu minibuze arabe până la Mănăstirea Sf. Sava și Mănăstirea Sf. Teodosie. Vizită pe Muntele Sionului la Biserica Adormirii Maicii Domnului, Foișorul - Cina Cea de Taină, Mormântul regelui David - ZIDUL PLÂNGERII. Cină și cazare la hotel 4* Bethleem.

Ziua IV: 26 mai 2015:

Mic dejun. Vom intra în Cetatea Sfântă a IERUSALIMULUI prin Poarta Sfântului Ștefan. Vizitarea casei în care a locuit Sfânta Fecioară Maria în Cetatea Antonia. Parcurgerea pe jos a DRUMULUI CRUCII cu cele 14 locuri în care S-a oprit DOMNUL HRISTOS până la SFÂNTUL MORMÂNT. Urcare pe GOLGOTA, PIATRA UNGERII, SFÂNTUL MORMÂNT al DOMNULUI IISUS HRISTOS, vizitarea tuturor paracliselor sfinte. Vizită la BISERICA și CĂMINUL românesc din IERUSALIM. Localitatea EIN KAREM - locul nașterii Sfântului Ioan Botezătorul. Cină și cazare la hotel 4* Bethleem.

Ziua V: 27 mai 2015 :

Mic dejun. Începem pelerinajul urcând pe Muntele Scopus (Muntele Înălțării Domnului Hristos la cer). Vom vizita Mănăstirea rusească ELEON și vom vedea de sus panorama Ierusalimului și a Sfintei Cetăți. MUNTELE MĂSLINILOR cu vizită la biserica Pater Noster (Tatăl nostru), la Biserica Dominus Flevit (Domnul a plâns), GRĂDINA GHEȚIMANI cu BISERICA NAȚIUNILOR, MORMÂNTUL MAICII DOMNULUI și PEȘTERA GHEȚIMANI. Coborâm spre RÂUL IORDAN. Vizitarea MĂNĂȘTIRII SFÂNTULUI GHERASIM de pe malul RÂULUI IORDAN. Cină și cazare la hotel 4* Bethleem.

Ziua VI: 28 mai 2015:

Mic dejun. Ne îndreptăm spre nordul ȚĂRII SFINTE la GALILEEA, vizităm Biserica Ortodoxă SFÂNTUL GAVRIIL din NAZARET cu Izvorul FECIOAREI MARIA. Vizitarea BISERICII CATOLICE BUNA VESTIRE, cea mai mare construcție de cult din Orientul Apropiat și vizită în satul CANA GALILEII la biserica ortodoxă ridicată pe locul casei lui Simion Cananitul, unde IISUS HRISTOS a făcut prima minune a transformării apei în vin. MUNTELE TABOR cu vizitarea bisericii ortodoxe ridicată pe locul unde s-a petrecut SCHIMBAREA la FAȚĂ a DOMNULUI HRISTOS. Cazare și cină în orașul Tiberias hotel 4*.

Ziua VII: 29 mai 2015:

Mic dejun. Plecăm spre ORAȘUL CAPERNAUM, oraș denumit și "CETATEA DOMNULUI HRISTOS" (vizitarea vestitului loc unde Iisus a predicat, casa Sf. Petru unde a vindecat pe soacra Apostolului Petru), TABGHA, locul unde Iisus a savârșit minunea înmulțirii pâinilor și a peștilor, MUNTELE FERICIRILOR, Opțional și în funcție de timp plimbare cu o copie a "bărcii lui Iisus" pe apele Mării

Galileii și vizită la Caprice - fabrica de aur și diamante din Tiberias. Cină și cazare în Tiberias hotel 4*.

Ziua VIII: 30 mai 2015:

Ora 10:15 decolare WIZZ-AIR spre CLUJ-NAPOCA și sosire la ora 13:25 pe AEROPORTUL INTERNAȚIONAL AVRAM IANCU.

Preț: 650 Euro

Prețul include:

Bilete de avion Cluj-Napoca - Tel-Aviv și Tel-Aviv - Cluj-Napoca;
Taxele de aeroport;
Asistență în aeroport la sosire și plecare;
Primire și transfer de la și la aeroport la sosire și plecare în Israel;
7 nopți cazare la hotel de 4* în Betlehem (5 nopți) și în Tiberias (2 nopți) - categoria hotelurilor este cea oficială pentru Israel și Palestina
8 zile demi-pensiune (mic dejun și cină bufet suedez);
Taxa de intrare la obiectivele religioase și turistice din program (Capernaum, Ierihon, Betlehem, Grădina Ghetzimani și taxi pentru Muntele Tabor și la Mănăstirea Sfântul Sava din Pustiul Iudeii);
Autocar 3* pentru transport în Israel pe toată durata programului;
Ghid evreu de naționalitate română în Israel atestat de ministerul turismului israelian.
Preot însoțitor pentru grup.

Bagaje: bagajul de cală (1 buc.) max. 32 kg/pers., bagajul de mână max. 10 kg/pers. (fără lichide, cosmetice, obiecte tăioase sau ascuțite), dimensiunea bagajului de mână nu trebuie să depășească 56x45x25 CM

Prețul nu include:

- Tips (Bacșiș) pentru ghid și șofer (30 €) - (se achită în Israel);
- Asigurarea medicală de sănătate 38 de lei indiferent de vârstă.

Acte necesare

- Pașaport valabil încă 6 luni de la data plecării din țară.

Pelerinaj la Istanbul

fosta capitală a Imperiului Bizantin

(10 - 16 mai 2015)

Ziua I: Plecarea de la Cluj-Napoca (duminică ora 14.00 CATEDRALA ORTODOXĂ) pe următorul traseu: Alba Iulia - București (cazare).

Ziua II: București - Giurgiu - Bulgaria - Svilengrad - Edirne - Istanbul (cazare + cină)

Ziua III: Pelerinajul nostru începe cu vizitarea celor mai reprezentative obiective din Istanbul: Biserica SFÂNTA SOFIA, Biserica Cisterne, "Palatul Scufundat" din Constantinopol, Moscheea Albastră, Hipodromul, Coloana Million, Coloana Serpente, Fântâna Germană, Mănăstirea Chora. Biserica Chora din Constantinopol este considerată a fi una dintre cele mai frumoase biserici bizantine. Palatul Dolmabahce, unul dintre cele mai fascinante palate din lume, a fost construit în secolul al XIX-lea. (cazare și cină).

Ziua IV: A treia zi continuăm vizitarea fostei capitale a Imperiului Bizantin cu biserica românească Sfânta Paraschiva (ctitorie a Sfântului Constantin Brâncoveanu), zona imperială Vlaherne: Biserica Vlaherne (<https://www.youtube.com>). Palatul Vlaherne, Palatul lui Constantin Porfirogenet. După amiază, vom vizita Palatul Topkapı. (Biserica Sf. Irina, Piața Yoli Kosku - locul martiriului Sf. Constantin Brâncoveanu). Seara, opțional, deplasare cu vaporul pe Bosfor (aprox. 10 euro). (cazare și cină).

Ziua V: Continuăm pelerinajul nostru vizitând Patriarhia Ecumenică, Mănăstirea Pantocrator, Apeeductul lui Valens, Biserica Izvorul Tămăduirii, Poarta de Aur; după amiază - Marele Bazar (cazare și cină).

Ziua VI: Dimineața. (ora 10.00) - îmbarcare în autocar și plecare spre Cluj-Napoca, la întoarcere vom vizita Moscheea Selimiye din Adrianopol. Localitatea EPIVATA - locul de naștere al Sfintei Parascheva de la IAȘI. Vom ajunge la Cluj-Napoca în data de 16 mai 2015 (sâmbătă) în cursul dimineții.

Preț: 260 Euro*

Supliment la camera SINGLE 115 EURO

Servicii incluse în preț: - Transportul cu autocarul; - 4 nopți cazare la hotel; - mic dejun și cină incluse; - ghid și asistență religioasă

Nu sunt incluse în preț: - taxele de intrare la obiectivele turistice și religioase aproximativ 70 Euro; - 1 noapte de cazare în București 50 lei de persoană; - asigurarea medicală 38 de lei indiferent de vârstă; - Pașaport valabil

Informații despre pelerinaje și înscrieri:

Cristian Moldovan

Directorul Centrului de Pelerinaje "Renașterea"

Piața Avram Iancu, nr. 2

400098 Cluj-Napoca

Tel / Fax.: 0264-431020

Mobil: 0723-583822;

E-mail:

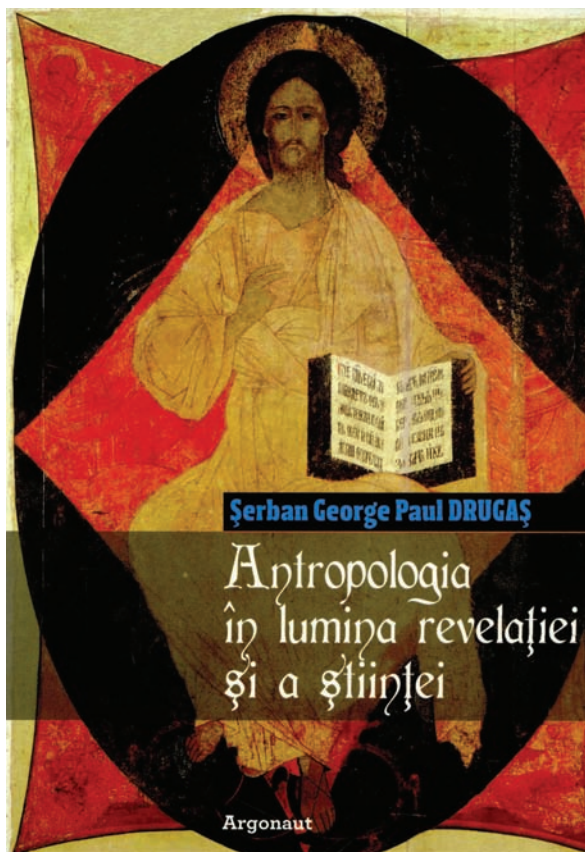
pelerinaje@mitropolia-clujului.ro

moldovandumitru@yahoo.com

ȘERBAN GEORGE PAUL DRUGAȘ, *Antropologia în lumina revelației și a științei*, Ed. Argonaut, 2013, 455 p.

Dezvoltarea științifică pe care o cunoaște omenirea odată cu începuturile epocii moderne a schimbat perspectiva asupra lumii și a ființei umane. Omul a descoperit că Pământul nu este situat în centrul sistemului solar, că trăiește într-un univers aflat în expansiune iar prin teoria evoluției speciilor elaborată de Charles Darwin s-a văzut pus alături de celelalte viețuitoare ale planetei. Aceste descoperiri au fost folosite uneori pentru a susține lipsa de semnificație a omului în acest Univers. De asemenea au fost văzute deseori și ca fapte contrare Revelației scripturistice care susține că omul este „coroana creației”, lumea fiind creată pentru el. Astfel, în zilele noastre, mulți consideră că nu mai este loc pentru Dumnezeu, ori că El nu există iar știința este singurul mijloc de cunoaștere, revelația scripturistă fiind irelevantă pentru omul contemporan. Teologia în acest nou context este obligată să intre în dialog cu științele și cu filosofia pentru a arăta că Scriptura și scrierile Sfinților Părinți sunt relevante și astăzi. Un asemenea demers este și lucrarea lui Șerban George Paul Drugaș *Antropologia în lumina revelației și a științei*. Cartea are la bază teza de doctorat întocmită sub îndrumarea părintelui profesor univ. dr. Dumitru Abrudan și susținută la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu în anul 2012. Lucrarea este structurată în două părți: I. *Antropologia în lumina Revelației*; II. *Antropologia în lumina științei*. În prima parte autorul prezintă perspectiva antropologică a Bisericii Ortodoxe. Sunt tratate teme precum: crearea omului, problema chipului și asemănării, căderea omului în păcat și urmările acesteia și dorința omului de a se mântui. Omul este prezentat pe baza Revelației scripturistice ca fiind creat de Dumnezeu din iubire: „Revelația, în întregul ei, înfățișează apariția omului ca rezultat al dragostei lui Dumnezeu. Astfel, omul nu doar că nu este singur, fiind înconjurat de ființe asemănătoare cu el prin spirit, îngerii, ci beneficiază de la începuturile sale de prezența iubitoare a Creatorului, care nu îl părăsește pe tot parcursul vieții sale, ci îi călăuzește subtil pașii spre mântuire, ca un Părinte care îi dorește binele, dar lasă loc și manifestării răspunsului omului, iubirii lui libere pentru Creator (p. 8)”. Problema chipului și asemănării este de asemenea una capitală pentru teologie și astfel are un rol important în această carte deoarece „prin calitățile cu care a fost creat, cât și prin capacitatea de a progresa spiritual, omul este un chip sau un reprezentant al lui Dumnezeu în lumea creată” (p. 77). Autorul menționează trei moduri în care se poate înțelege chipul lui Dumnezeu: „Omul se poate înțelege ca și chip al lui Dumnezeu în trei sensuri: (1) întreaga alcătuire a omului reflectă măiestria Creatorului ca o încununare a creației Sale; (2) omul este făptură rațională, ceea ce îl așează pe om în poziția de partener de dialog cu Dumnezeu, cu toate că rațiunea omului este limitată spre deosebire de atotștiința dumnezeiască; (3) omul îl poartă pe Dumnezeu însuși în ființa lui, legătura profundă dintre om și Creatorul său fiind veșnică. Omul este creat «după chipul lui Dumnezeu» (Fac. 1, 27), sintagmă din care se înțelege și că omul este creat după modelul Chipului lui Dumnezeu sau după modelul Fiului” (p. 78). Alte teme dezbătute în cadrul acestei părți a lucrării sunt: problema libertății, cunoașterii și limbajului care sunt realități ce separă pe om de celelalte viețuitoare. Omul se bucură de libertate însă această este limitată: „Libertatea deciziei și a atitudinii (atitudinea ca prim semn al voinței sau primă

expresie a acesteia) este limitată de complexitatea sistemului valoric al fiecăruia, dar această limitare este una de grad nu de valoare[...]” (p. 89). De asemenea în lumea creată există un „echilibru între lege și libertate”: „[...] De aceea, atât hazardul complet sau haosul, cât și cealaltă extremă, a determinării absolute, nu se pot aplica naturii, nici celei materiale, nici celei spirituale” [...] (p. 90). Păcatul originar a creat un dezechilibru în viața omului sufletul devenind dependent de trup. Cunoașterea este una limitată atât de faptul că omul este creat cât și datorită păcatului: „Limitele cunoașterii survin pe două căi: din limitarea creaturală a omului și din păcate.[...]” (p. 94). Limbajul este văzut ca „expresia raționalității omului”.

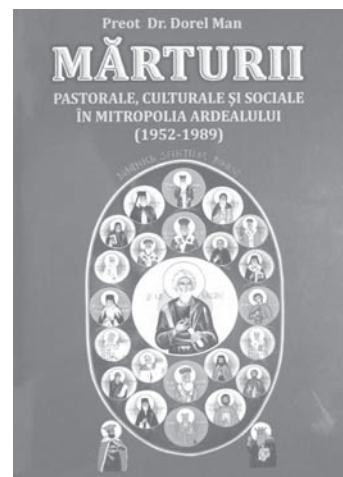
Păcatul strămoșesc, urmările acestuia precum și aspecte legate de istoria biblică asupra dezvoltării umanității sunt alte teme tratate în carte. Se prezintă perspectiva biblică și patristică a lumii de dinainte de potop precum și dezvoltarea lumii de la acesta până la Avraam. Pentru a face acest lucru autorul folosește atât surse patristice dar și bibliografie din zona criticii biblice care ajută la o mai bună înțelegere a contextului în care acestea au apărut. În urma păcatului strămoșesc în om apare dorința de a-l căuta pe Dumnezeu prin intermediul culturii: „Omul căzută l-a căutat pe Dumnezeu, dorind să se întoarcă în raiul pierdut. Această cale a căutării lui Dumnezeu se realizează prin intermediul culturii religioase, care beneficiază de acuratețea credinței mai întâi prin revelația Vechiului Testament, iar după aceea a Noului Testament” (p. 8.). Astfel autorul se ocupă și de această realitate a căutării lui Dumnezeu de către om prin sacrificiu, rugăciune. Un alt aspect important este și faptul că Dumnezeu nu și-a părăsit creația alegând un popor din care se va naște

Hristos „la plinirea vremii” iar mai apoi lumea va fi transfigurată la sfârșitul veacurilor. Și aceste teme sunt tratate de către autor cu acrivie.

A doua parte a lucrării este dedicată viziunilor antropologice oferite de filosofie și știință. Sunt prezentate și analizate perspectivele asupra omului susținute de către filosofi din perioada antică, medievală, modernă precum și ale unor filosofi existențialiști, nihilști. Un subcapitol este dedicat evoluției antropologiei ca știință în care se prezintă marile curente de dezvoltare ale acesteia. Omului din punctul de vedere al științelor naturii (în special biologie) îi este de asemenea dedicat un capitol. În cadrul acestuia autorul se oprește asupra teoriei evoluției și a relației sale cu revelația. Autorul susține că există puncte de întâlnire între știință și teologie: „Știința și teologia au în comun o ierarhie a tuturor existențelor, precum și a ființelor înzestrate cu viață biologică. În vârful acesteia se situează omul(s.a.), datorită apartenenței la grupul mamiferelor și mai ales datorită inteligenței, care îl singularizează [...]” (p. 390). Cu toate acestea din punct de vedere al teoriei evoluției apariția omului are strict cauze materiale și astfel ar exista acest element de contradicție între cele două viziuni (revelația divină și știința) deoarece din punct de vedere teologic actul creării omului este considerat unul special făcut de Dumnezeu.

Lucrarea *Antropologia în lumina revelației și a științei* aduce în atenția cititorului o temă de mare interes. Aici găsim prezentate atât perspectiva creștină cât și viziunile oferite de filosofie și știință asupra antropologiei precum și o încercare de a găsi o armonie între Revelație și cunoașterea dobândită pe calea demersului filosofic și științific. Scrisă cu erudiție și dăruire cartea reușește să fie o o punte între religia creștină și știință și o provocare la lectură.

Călin Emilian Cira

Pr. Dr. DOREL MAN, *Mărturii pastorale, culturale și sociale în Mitropolia Ardealului (1952-1989)*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2013, 319 p.

Anii 1952-1989 acoperă aproape în întregime perioada regimului comunist din România. O privire asupra vieții bisericești din acești ani poate lămuri unele aspecte legate de modul în care Biserica Ortodoxă Română, ierarhii și

preoții săi au reușit să-și desfășoare misiunea de propovăduire a Evangheliei lui Hristos, de îndrumare a credincioșilor pe calea mântuirii și în ce măsură au fost nevoiți să permită imixtiunea reprezentanților statului în treburile bisericești.

Mărturiile pe care Pr. Dr. Dorel Man le-a adunat din acest interval de timp relevă, după cum se arată chiar în titlul lucrării, aspecte pastorale, culturale și sociale din viața Protopopiatului Ortodox Român Lăpuș, județul Maramureș, așa cum se desprind ele din procesele-verbale ale conferințelor preoțești „de orientare” ținute în acel protopopiat între anii 1976 și 1989. Menționăm că procesele-verbale încheiate între 1977 și 1989 au fost semnate, în calitate de *secretar*, de chiar autorul lucrării care, în acei ani, a îndeplinit funcția de *șef birou administrativ (secretar)* în cadrul Oficiului protopopesesc Târgu Lăpuș.

Prezentarea generală cu care începe lucrarea la care ne referim, expune felul în care conferințele preoțești „de orientare” au fost instituite, printr-o hotărâre a Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din inițiativa Patriarhului Justinian Marina, în 1952. De atunci, în fiecare an Sinodul Permanent a hotărât tematica acestor conferințe, ce s-au ținut la sediul fiecărui protopopiat, până spre sfârșitul anului 1989. Scopul lor era multiplu: cultivarea sentimentului patriotic la membrii clerului, precum și câștigarea de către autorități a bunăvoinței reprezentanților Bisericii. Se considera că prin intermediul conferințelor s-ar putea imprima o anumită direcție colaborării dintre Biserică și Stat.

Capitolul I prezintă toate temele stabilite pentru conferințele preoțești trimestriale dintre 1952 și 1989. Temele oferă o imagine generală a ideilor, tezelor sau principiilor pe care autoritățile comuniste considerau că trebuie să le inoculeze preoților și, prin intermediul lor, întregii populații. Totuși, autorul e de părere că preoții nu-i informau pe credincioși asupra celor discutate în cadrul conferințelor, la nivelul parohiei știindu-se doar că părintele e plecat la o ședință la protopopiat. Prin urmare, se pare că intențiile autorităților statului nu se realizau în acest mod.

Capitolul al II-lea, cel mai consistent al lucrării, ne pune în față procesele-verbale ale conferințelor preoțești ținute în Protopopiatul Lăpuș între 1976 și 1989. Chiar dacă din prezentarea desfășurării ședințelor amintite răzbate un limbaj specific epocii, impregnat de idei politizate și lozinci întâlnite la acea vreme la tot pasul, în conținutul materialelor prezentate întâlnim părți care arată o preocupare reală și constantă a autorităților bisericești pentru realizarea misiunii pastorale, culturale și sociale a Bisericii. Poziția adoptată de reprezentanții instituției eclesiastice față de organele de stat poate fi socotită o modalitate de supraviețuire a acesteia în vederea continuării misiunii sale în mijlocul poporului, în condițiile în care, în acea perioadă, într-o bună parte a lumii ortodoxe, bisericile erau închise și se încerca impunerea ateismului și a materialismului dialectic.

Cel de *al III-lea capitol* face o prezentare a tuturor parohiilor din protopopiat, cu preoții parohi și principalele lor date biografice. Din aceste succinte informații se poate observa totuși, că în multe din parohii s-au făcut, chiar în perioada regimului comunist, lucrări ample de reparații ale bisericilor și caselor parohiale, dar s-au și construit multe locașuri de cult, lucru ce a fost posibil datorită strădaniilor depuse de preoții și credincioșii din parohiile noastre, datorită convingerii lor că stăpânirile pământești, ca și greutățile create de acestea sunt vremelnice, în timp ce lucrul pe ogorul vieții sufletești dă roade pentru viața veșnică.

În încheiere putem concluziona că, în pofida condițiilor vitrege în care s-a desfășurat viața bisericească în România anilor dictaturii comuniste, Biserica și oamenii ei au știut să găsească acele căi care le-au permis să-și desfășoare activitatea, îngrijindu-se de viața spirituală a credincioșilor lor, străduindu-se să dea *Cezarului cele ce sunt ale Cezarului, iar lui Dumnezeu, cele ce sunt ale lui Dumnezeu* (Mt 22, 21).

Pr. asist. dr. Cosmin Cosmuța

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (martie 2015)

Dacian But Căpușan

În perioada 26 februarie - 1 martie, o delegație a Facultății de Teologie Ortodoxă, formată din Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Stanciu, Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă și Pr. Lect. Univ. Dr. Cristian Sonea, a efectuat o vizită în Italia, la Loppiano-Florenta, la invitația institutului Ecumenic "Sophia" patronat de Sfântul Scaun. Delegația facultății noastre a parafat o colaborare pe termen lung cu prestigioasa instituție universitară, ce se va concretiza prin organizarea unui simpozion la jumătatea lunii noiembrie. De asemenea se va alcătui și volumul simpozionului ce se va tipări sub egida a două edituri: Citta nova a Mișcării focolarelor și Presa Universitară Clujeană a Universității "Babeș-Bolyai". Decanul Institutului, Prof. Piero Coda, recunoscută personalitate a Teologiei catolice contemporane, și Prof. Alessandro Clementia vor susține și câteva cursuri studenților teologi clujeni de la toate Facultățile de Teologie din Universitate.

Este în curs de apariție primul volum ce cuprinde comunicările științifice ale simpozionului de anul trecut, legat de Teologia iubirii Preasfintei Treimi la Părintele Dumitru Stăniloae și la Chirila Lubich, în limbile italiană și română.

În perioada 6-8 martie 2015, la Muzeul Etnografic al Transilvaniei s-au desfășurat Zilele Artei Bizantine, în ziua de 7 martie a avut loc o masă rotundă pe tema: *Artă și Teologie în Capadocia*. Au fost invitați pentru a dezbate tema propusă Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, asist. univ. dr. Sorin Albu, de la Universitatea de Arte și Design din oraș și arhitectul Călin Chifăr

Părintele Prof. Univ. Dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, primind Diploma de membru al Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg (Austria), alături de Prof. Univ. Dr. Felix Unger, președintele Academiei, și președintele Austriei Heinz Fischer.

Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca a devenit membru al Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg (European Academy of Sciences and Arts), instituție academică de rang european ce reunește în rândurile ei prestigioși oameni de știință și artă, dintre care 24 de premianți Nobel, din 7 domenii, inclusiv Religie și Artă. Au fost prezenți la sesiunea plenară desfășurată în perioada 6-7 martie 2015 ÎPS Mitropolit Andrei al Clujului, el însuși membru al acestei instituții academice, alături de președinții Austriei, Serbiei, Lituaniei și Macedoniei. Președintele Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg Prof. Felix Unger este și Dr. H. C. al Facultății noastre de Teologie.

Centrul de Film Artistic al Facultății de Teologie Ortodoxă (responsabil stud. Leon Drăgan) a organizat marți 10 martie 2015 proiecția filmului: *From the Director of Gladiator Exodus Gods and Kings*.

Marți, 10 martie 2015, sub egida Casei de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca, sub genericul - Marile teme ale picturii, Conf. univ. dr. Marcel-Gheorghe Muntean de la Facultatea de Teologie Ortodoxă a susținut conferința cu titlul: *Portretul între sacru și profan din Antichitate până în Bizanț*.

Miercuri, 18 martie 2014, la Casa de Cultură a Studenților, sub egida Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului și a Organizației Creștine „Agape. Prețuim Familia”, a avut loc conferința: *Avortul. Ce spune Biblia?* susținută de Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, de la Facultatea de Teologie Or-

toodoxă din Cluj-Napoca. Evenimentul a fost întregit de un recital de pricesne, susținut de cunoscuta cântăreață Paula Seling.

Vineri, 20 martie 2015, un grup de studenți ai specializării Teologie ortodoxă pastorală, peste 30, a fost prezent la Penitenciarul Aiud, unde a susținut concert de imne bisericesti specifice Postului Mare și au împărțit iconițe deținuților. De asemenea au vizitat Râpa Robilor, renumitul cimitir anonim al martirilor care au fost uciși în închisoarea Aiud în vremea comunistilor, Monumentul "Calvarul Aiudului", Schitul Înălțarea Sfintei Cruci și mănăstirea Râmeț.

Cercul studențesc „Femeia în Biserica Ortodoxă” (responsabilă stud. Alexandra-Felicia Coroian) a organizat vineri, 20 martie 2015, vizionarea filmului: *Binecuvântată fii, închisoare!*, urmată de discuții.

Joi, 26 martie 2015 a avut loc conferința Prof. Matei Cazacu, istoric, eseist, luptător pentru drepturile omului, cercetător la Centre National de la Recherche Scientifique din Franța și conferențiar la Institut National des Langues et Civilisations Orientales (INALCO) din Paris, cu titlul: *Cum poate un preot să dialogheze sau să se lupte cu istoria?*

Corul de Cameră "Psalmodia Transylvanica" al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de către Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății a susținut joi, 26 martie 2015, un concert coral adecvat Postului Mare cu prilejul Concertului anual al Fundației Mitropolitul Bartolomeu, în sala Auditorium Maximum, alături de celebrul Cvartet Transilvan.

Vineri, 27 martie 2015, Cercul studențesc „Baladă pentru Basarabia” al Facultății (responsabil stud. Vitalie Ciobanu) a organizat vizionarea documentarului intitulat: *Sârma (na) de pe Prut. Cum am trăit 70 de ani cu sârma ghimpată între frați de Leonida Vatamanu*, urmată de cântece patriotice, întrebări și discuții.

Marți, 31 martie 2015 a avut loc o întâlnire a studenților facultății cu maestrul Dan Puric.

Seară închinată Basarabiei

Vitalie Ciobanu

La data de 27 martie 1918, rămâne înscrisă în inimile tuturor românilor fiindcă amintește de visul străvechi de a ne vedea uniți într-o singură țară. Inspirați de acest vis, Cercul Studențesc „Baladă pentru Basarabia” a organizat pe 27 martie 2015 în Aula Magna a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, o seară dedicată evenimentului major: Unirea Basarabiei cu Patria mamă, coordonatori fiind basarabienii Roman Onica, Vitalie Ciobanu și Johann Malaki, studenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă, din cadrul Universității „Babeș Bolyai”. Sârma ghimpată de pe Prut este o mărturie a istoriei vitrege, pe care a avut-o Basarabia în cadrul URSS. Ea a trecut de-a lungul Prutului nu doar prin sate, ogrăzi, grădini, cimitire, ci și prin viețile unor oameni. A apărut peste noapte, despărțind cele două maluri ale Prutului, ca și blestematul zid al Berlinului. Sârma ghimpată este o amintire urâtă, care înțepă la inimă.

Cum am trăit 70 de ani cu sârma ghimpată între frați? Cine e sârmana de pe Prut? Acestea au fost unele dintre întrebările la care invitații au găsit răspuns în Documentarul realizat de regizorul Leontina Vatamanu și producătorului Virgiliu Mărgineanu. După film a fost prezentată mărturia unui preot, martor ocular din cadrul Mitropoliei Moldovei despre situația dificilă a Bisericii și în special a clerului imediat după căderea sistemului comunist și obținerea independenței Basarabiei.

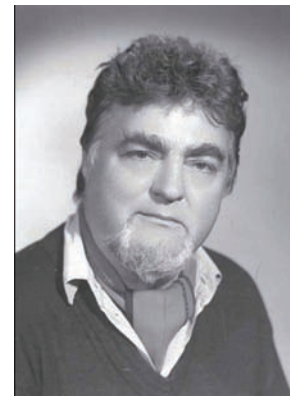
Spre finalul seriei, Marina Vengher, și ea originară din Basarabia, acompaniată de Răzvan Pleșu, ambii studenți la Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, în duet cu Roman Onica, precum și un grup de studenți din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă, au încântat publicul cu cântece patriotice.

Publicul a fost profund mișcat de ghimpia instaurată de regimul comunist între frații români și au rămas cu dorul după unitate. Evenimentul a fost organizat cu sprijinul Regizoarei Leontina Vatamanu, Producătorului Virgiliu Mărgineanu, Facultății de Teologie Ortodoxă, postului de radio Renașterea și Grupului de Inițiativă Basarabeană Cluj.

În toamnă, Cercul Studențesc „Baladă pentru Basarabia” își propune, cu ajutorul lui Dumnezeu, să revină cu activități noi dedicate Basarabiei și unității poporului român, care vor avea loc în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj.

Maestrul Filimon Siminic - un nume înscris în ceruri

Alexandru Dărăban

Maestrul Filimon Siminic a avut această străduință și această dorință: ca numele său să fie scris în ceruri.

Născut la 6 martie 1942 în Sângeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud, între 1956-1960 este elev al Liceului George Coșbuc din Năsăud, între 1960-1962 urmează cursurile Institutului Pedagogic din Cluj-Napoca, iar între 1962-1967 Conservatorul (azi, Academia de Muzică) Gheorghe Dima din Cluj-Napoca, secția Compoziție, dirijat, pedagogie cu specializarea Dirijat cor, la clasa profesorului Pop Dorin. Între 1968-1972 este angajat al Operei Naționale Române din Cluj-Napoca, iar în intervalul 1972-1974, la Craiova, unde este prim solist și cap de afiș al spectacolului *Sângevienez* de J. Strauss, în rolul Conte Eduard, spectacol ocazionat de înființarea Teatrului Liric din Craiova la data de 29 iunie 1972. Din septembrie 1974 a intrat prin concurs la Opera Națională Română din Iași. Pentru concursul de la Iași a cântat rolul Ciprian Porumbescu din *Lăsați-mă să cânt* de Gherase Dendrino și Conte Eduard din *Sângevienez* de J. Strauss.

La Iași s-au deschis toate porțile spre operă, deoarece repertoriul operei era mare și variat și tocmai la venirea lui în Iași s-au pensionat trei tenori de marcă ai Operei Române ieșene: Ion Iorgulescu, Victor Popovici și Traian Uilecan. Astfel că a luat în piept cele mai diferite ca: Ducele de Mantua din *Rigoletto*; Alfredo din *Traviata*; Manrico din *Trubadurul*; Ernani din *Ernani*; Tamino din *Flautul fermecat*, etc.

Repertoriul vocal simfonic, în opere și operete, cântat în cei 30 de ani de activitate, este unul impresionant. A cântat peste hotare în Italia, Danemarca, Franța, Polonia, Germania, Bulgaria, Ungaria, URSS, Cehoslovacia, Republica Moldova. A cântat cu artiști mari din Europa și America, multe nume cunoscute și apreciate. Ei există pe afișele tenorului. Dintre aceștia tenorul specifică: *Nu pot, însă, să nu-l amintesc pe prietenul meu Paata Burguladze, marele bas gruzin, cu care am cântat două spectacole Faust și cu care am legat o prietenie frățască. Apoi, dintre artiștii români, David Ohanesian, de multe ori stând la dânsul acasă, mi-a dat multe sfaturi și mi-a fost ca un părinte.*

Am cântat și cu Nicolae Herlea, un om deosebit, atât în viața de scenă cât și în afara ei. Nu pot să uit apoi spectacolele de la Kiev, unde am cântat *Faust* și *Traviata*, unde muncitorii de scenă m-au purtat pe umeri, afară, în stradă, zicând: *maladet, adică bravo.*

La Stara Zagora, în *Traviata* și *Rigoletto*, s-a aplaudat atât de mult încât nu știam cât să mai stăm pe scenă la aplauze.

Tenorul Filimon Siminic de la Opera din Iași a revenit pe plaiurile natale, în luna august a anului 2009, pentru a fi înnoțit cu cea mai importantă distincție a localității: titlul de *Cetățean de Onoare al orașului Sângeorz-Băi*. Decizia a fost luată la reunirea în plen a Consiliului Local, la propunerea primarului Roland Venig. În expunerea de motive a acestuia se arată că *Filimon Siminic merită această distincție pentru meritele deosebite în activitatea artistică prin care a adus cinste comunității sângeorzene.*

Opera Națională Română Iași, în sentimente de profundă tristețe și îndurerare, își manifestă regretul față de trecerea în veșnicie a marelui tenor, maestrul **Filimon Siminic**. Trupul neînsuflit a fost depus în foaierea Teatrului Național, vineri, 28 noiembrie 2014, între orele 9.30 - 12.30, apoi a fost condus la *Biserica Banu*.

Slujba de înmormântare a avut loc sâmbătă, 29 noiembrie 2014, la *Biserica Banu*, începând cu ora 11.00, după care a fost la cimitirul *Sf. Petru și Pavel*. Cu această ocazie preotul Zinveliu Vasile Petre, parohul Bisericii Ortodoxe din satul natal al lui Filimon Siminic, Cormaia, a spus printre altele: *...Iubirea a fost virtutea sa de căpătâi. Din iubire le făcea pe toate. Venea cu multă dragoste la Cormaia la fiecare hram (Biserica noastră are două hramuri: hramul principal - Sfântul Nectarie, iar cel de-al doilea hram - Sfinții Împărați Constantin și Elena, hram ales în amintirea fiului său, Maximus Constantin, trecut la cele veșnice în urmă cu cinci ani). A venit și în urmă cu trei săptămâni la noi, la Cormaia, și ne-a adus un candelabru superb, dar și costisitor în același timp. Și îmi amintesc că îmi spunea atunci: Părinte, eu tot ce fac, fac pentru sufletul lui Maximus. Și așa era: ar fi făcut orice din dragoste pentru fiul său. I-am spus și atunci că nu doar pentru fiul său a făcut donațiile, ci și pentru sine, pentru că milostenia pe care o faci în numele cuiva, la fel și rugăciunea pentru ceilalți au un dublu efect: faci un bine celui pentru care te rogi, dar îți faci un bine și ție deoarece, rugându-te, intri în legătură harică, în comuniune cu Dumnezeu. Tot așa dăruind în numele cuiva, dăruiești și pentru sufletul tău. Voind să-l faci ctitor pe fiul său Maximus Constantin, s-a făcut ctitor și pe sine, căci ori de câte ori se va vorbi, peste veacuri, despre Biserica Ortodoxă din Cormaia, se va aminti și despre dărnicia jertfelnică a lui Filimon Siminic, tenorul de la Iași, care a vândut totul pentru a se construi Biserica pe terenul familiei sale.*

Așa a înțeles acest om cu suflet mare să-și scrie numele în ceruri.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În timpul anului universitar, în fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertzienă”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

În timpul anului universitar, în fiecare **sâmbătă**, între orele 9.00 și 11.00, predă cursul de Spiritualitate pentru masteranzii Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

Martie 2015

1 martie: În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Dă citire Pastoralii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru Duminica Ortodoxiei.

Slujește Vecernia, Pavcernița Mică și rostește o cateheză în Catedrala Mitropolitană.

2 martie: În sala de ședințe a Centrului Eparhial prezidează comisia de examinare a candidaților la concursul de ocupare a posturilor de preoți parohi la parohiile Șieut (protopopiatul Bistrița) și Budești (protopopiatul Beclean).

3 martie: La invitația domnului director, comisar șef de poliție Alexandru Tanco, face o vizită la Școala de Agenți de Poliție din Cluj-Napoca, în vederea stabilirii unui spațiu necesar amenajării unei capele. Este însoțit de PC Pr. Radu Cotuțiu, preot militar în cadrul Inspectoratului Județean de Jandarmi Cluj.

În sala de ședințe a Centrului Eparhial prezidează comisia de examinare a candidaților la concursul de ocupare a postului de preot paroh la parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Grigorescu (protopopiatul Cluj II).

Face o vizită pe șantierul noii biserici din incinta Spitalului de Oncologie din Bistrița.

La sediul protopopiatului din Bistrița, participă la ședința de constituire a „Asociației Părinților pentru ora de Religie” (APOR), filiala Bistrița. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Participă, în direct, la emisiunea „Jocuri de putere” de la Realitatea TV, moderată de domnul Rareș Bogdan.

4 martie: Săvârșește Sfânta Liturghie a Darurilor mai Înainte Sfințite în biserica parohiei Baciș II (paroh: Pr. Dumitru Boca), protopopiatul Cluj I. Hirotonește întru diacon pe tânărul Ștefan Pralea. Rostește cuvântul de învățătură.

5 – 7 martie: Se deplasează la Salzburg (Austria), pentru a participa la ședința festivă a Academiei Europene de Științe și Arte, a cărui membru este, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la înființarea prestigioasei instituții. Pe cale, vizitează Mănăstirea Maicii Domnului de la Mariapöcs și Catedrala Arhiepiscopală din Esztergom (Ungaria). Este însoțit de PCuv. Ierom. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Alexandru Ciui, preot slujitor la Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din cartierul clujean Dâmbul Rotund.

8 martie: Săvârșește Sfânta Liturghie în parohia Ocna Dej II (protopopiatul Dej). Rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot pe diaconul Ștefan Pralea, pe seama parohiei Șieut, protopopiatul Bistrița. Hirotonește întru iconom pe părintele paroh Dan Toșa. Este însoțit de PC Diac. Dan Văscu, directorul tehnic al postului de radio „Renașterea”.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Pavcernița Mică și rostește o cateheză.

9 martie: Face o vizită pe șantierul de pictură a Bisericii „Sfântul Dimitrie cel Nou” (parohi: Pr. Iacob Cismaș, Pr. Vicar Iustin Tira și Pr. Andrei Dutca), din cartierul clujean Gheorgheni și pe șantierul de construcție a Bisericii „Sfântul Ioan Gură de Aur” (paroh: Pr. Marian Bogdan), din cartierul clujean Mănăștur. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

10 martie: Face o vizită pastorală în protopopiatul Beclean. Vizitează Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Beclean (paroh: Pr. Dragoș Cristian) și parohiile Vermeș (paroh: Pr. Paul Ziman), Sângeorzul Nou și filia Bungard (paroh: Pr. Dănuț Sereșan). Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciș, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

11 martie: Săvârșește Sfânta Liturghie a Darurilor mai Înainte Sfințite în biserica parohiei Dârja, protopopiatul Gherla. Rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru sachelar pe părintele paroh, Alin Sebastian Oprea Rus.

12 martie: Face o vizită pastorală în protopopiatul Turda. La Mănăstirea „Mihai Vodă” din Turda se întâlnește cu sculptorii ce urmează să lucreze mobilierul bisericii. Vizitează parohiile Călărași (paroh: Pr. Cristian Cînța), Bolduț (paroh: Pr. Adrian Moldovan) și Mănăstirea „Sfânta Treime” de la Sopor de Câmpie. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Pavcerniței Mari și la seara duhovnicească organizată de ASCOR, susținută de ÎPS Părinte Serafim, Mitropolitul Europei Centrale și de Nord.

13 martie: Face o vizită pe șantierul căminului studențesc din incinta campusului Teologic „Nicolae Ivan”.

Slujește Sfânta Liturghie a Darurilor mai Înainte Sfințite în biserica parohiei Câmpia Turzii I (parohi: Prot. Daniel Crișan și Pr. Virgil Cerceș). Hirotonește întru diacon pe tânărul Claudiu Teodor Șumandea. Rostește cuvântul de învățătură.

14 martie: La Școala Gimnazială „Horea”, îi binecuvintează pe elevii participanți la concursul pe teme religioase „Urmarea lui Hristos”. Este însoțit de PC Pr. Marian Sidon, inspectorul de Religie al județului Cluj.

IPS Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului împreună cu ierarhii, preoții, diaconii și credincioșii prezenți după Sfânta Liturghie în fața Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, cu prilejul Bunei Vestiri, Hramul Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului, și cel de-al doilea Hram al Catedralei Mitropolitane, 25 martie 2015.

Face o vizită în localitatea natală, Oarța de Sus, județul Maramureș.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

15 martie: Slujește Sfânta Liturghie în biserica parohiei Chiuiesti, protopopiatul Dej. Rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot pe diaconul Claudiu Teodor Șumandea, pe seama parohiei Budești, protopopiatul Beclean. Hirotonește întru iconom pe părintele paroh Emanuel Albu. Oficiază slujba de binecuvântare a casei parohiale. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Pavcernița Mică și rostește o cateheză.

16 martie: La Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, participă la ședința profesorilor îndrumători de Studii Doctorale.

În Biserica din Panticeu (paroh: Pr. Marius Peter), protopopiatul Dej, oficiază slujba de înmormântare a adormitei întru Domnul, Lucia, mama părintelui Nicolae Târziu din parohia Elciu, cu filiile Escu și Pustuța. Rostește un cuvânt de mângâiere.

17 martie: Face o vizită în protopopiatul Cluj I, Vizitează parohiile Sâncioară (paroh: Pr. Viorel Luca), Dezmir (paroh: Pr. Octavian Chindriș), „Sfântul Andrei” Apahida (paroh: Pr. Sorin Trâncă), Petea, cu filia Legii (paroh: Pr. Vasile Sandu Pugna). La sediul primăriei din Apahida, se întâlnește cu domnul primar Grigore Fatî, iar la sediul primăriei din Palatca, se întâlnește cu domnul primar Ioan Huldușan. Este însoțit de PC Pr. Ioan Jeler, protopopul de Cluj I.

În Biserica „Sfântul Apostol Toma” din cartierul clujean Mărăști (parohi: Pr. Dănuț Goga și Pr. Marius Goga), oficiază Taina Sfântului Maslu. Rostește un cuvânt de învățătură.

18 martie: În sala de ședințe a Centrului Eparhial participă la ședința Asociației „Episcop Nicolae Ivan”.

La Casa de Cultură a Studenților, participă la conferința „Avortul. Ce ne spune Biblia?” susținută de PC Pr. Prof. Stelian Tofană și de doamna Loredana Lar, medic psiholog, precum și la recitalul de pricesne susținut de Paula Seling. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

19 martie: Face o vizită pe șantierul de pictură a Capelei Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

Face o vizită pe șantierul de construcție a bisericii din Valea Fânațelor (paroh: Pr. Nicolae Petru Buran), protopopiatul Cluj II.

Primește la reședință pe ieromonahul Rafail Noica.

Îl vizitează pe părintele Alexandru Spinciu, fostul protopop de Turda.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, asistă la concertul Filarmonicii din Cluj-Napoca. Este însoțit de PC Pr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

20 martie: Săvârșește Sfânta Liturghie a Darurilor mai Înainte Sfințite, în biserica din localitatea Bologa (paroh: Pr. Florin Nicoară). Rostește cuvântul de învățătură.

În capela cimitirului din Huedin, săvârșește o slujbă funebră la căpătâiul adormitei întru Domnul, Maria Sabău. Rostește un cuvânt de mângâiere.

21 martie: În Piața Unirii din Cluj-Napoca, participă la „Marșul pentru viață”. Rostește o rugăciune și un cuvânt de binecuvântare.

În localitatea Săsarm (paroh: Pr. Ionică Șpaimoc), protopopiatul Năsăud, oficiază slujba de înmormântare a adormitului întru Domnul Ioan Bolog, tatăl părintelui Adrian Bolog de la parohia Batin, protopopiatul Dej. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

22 martie: Împreună cu ÎPS Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, săvârșește Sfânta Liturghie în parohia Ohaba, județul Alba (paroh: Pr. Vasile Mihălțan). Oficiază slujba Parastasului pentru adormitul întru Domnul, Episcop Ioan Mihălțan. Rostește un cuvânt evocator. Este însoțit de PC Pr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, asistă la ceremonia de acordare a titlului de cetățeni de onoare ai județului Cluj, Altețelor Regale, Principesa Margareta și Principele Radu, ai României.

Participă la spectacolul regal susținut de Filarmonica și Corul Filarmonicii din Cluj-Napoca.

23 martie: La sediul primăriei din Bistrița, se întâlnește cu domnul primar Ovidiu Teodor Crețu.

În fața Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Bistrița (paroh: Pr. Arghir Vlașin), săvârșește slujba de sfințire a Crucilor ce vor fi așezate pe cupola bisericii. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la Penitenciarul din Bistrița (slujitor: Pr. Ioan Vlașin). Vizitează capela și se întâlnește cu domnul director Lucian Siman.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Denia Canonului celui Mare, al Sfântului Andrei Criteanul. Rostește un cuvânt de învățătură.

24 martie: Primește la reședință delegația din Grecia ce aduce o părtică din moaștele Sfântului Nectarie de Eghina. Rostește un cuvânt de mulțumire.

Conduce procesiunea în jurul Catedralei Mitropolitane cu moaștele Sfântului Ierarh Nectarie.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Pavcernița Mare și la Litie, oficiate de PS Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. Rostește un cuvânt de mulțumire.

Primește la reședință pe ÎPS Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului și pe PS Părinte Iustin Sigheteanul.

25 martie (Buna Vestire): Primește la reședință pe PS Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului.

Cu prilejul hramului Mitropoliei, având alături pe ÎPS Părinte Timotei, PS Părinte Petroniu și PS Părinte Iustin Sigheteanul, săvârșește Sfânta Liturghie unită cu Vecernia, în Catedrala Mitropolitană. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă maestrului

➤ Dumitru Fărcaș, distincția „Crucea Transilvană”.

Primește la reședință autoritățile județene și locale, civile și militare, prezente la această prăznuire.

26 martie: Înregistrează o emisiune pentru Trinitas TV.

La complexul „Colina” din Cluj-Napoca, participă la festivitatea dedicată împlinirii a 25 de ani de existență ai Serviciului Român de Informații. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Radu Cotuțiu, preot militar în cadrul Inspectoratului Județean de Jandarmi Cluj.

Face o vizită pe șantierul Bisericii „Intrarea Domnului în Ierusalim” din localitatea Florești (paroh: Pr. Sebastian Rusu).

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, asistă la concertul anual al Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PCuv. Arhim. Grigorie Maja de la Veria (Grecia).

27 martie: În incinta Liceului Teoretic „Onisifor Ghibu” din Cluj-Napoca, la bustul patronului școlii, cu prilejul aniversării a 97 de ani de la unirea Basarabiei cu România, oficiază o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Primește la reședință pe excelența sa Fuad Kokaly, ambasadorul Palestinei la București.

28 martie: În Catedrala Mitropolitană, îi binecuvintează pe tinerii participanți la pelerinajul ASCOR înspre Mănăstirea Nicula. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Paraclisul Centrului de Îngrijiri Paliative, așează spre închinare părticica din moaștele Sfântului Ierarh Nectarie de Eghina, patronul spiritual al Centrului și oficiază slujba Parastasului pentru toți cei mutați la Domnul în decursul celor 2 ani și jumătate de la inaugurare. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PCuv. Protos. Simeon Pinte, de la Catedrala Mitropolitană.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

29 martie: În biserica din localitatea Sânicoadă, protopopiatul Beclean, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Ovidiu Borodi. Oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Alexia Ilaria, fiica părintelui paroh. Săvârșește slujba de binecuvântare a casei parohiale din localitate. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Pavecer-nița Mică și rostește o cateheză.

În sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor, asistă la concertul pascal de pricesne susținut de Ionuț Fulea și Mariana Anghel, cu participarea maestrului Dorel Vișan. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

30 martie: În biserica din localitatea Liviu Rebreanu, protopopiatul Năsăud, oficiază slujba de înmormântare a părintelui Dumitru Sidor, fost secretar al protopopiatului Năsăud. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

La Teatrul Național din Cluj-Napoca, asistă la spectacolul de pantomimă „Suflet Românesc” realizat de maestrul Dan Puric. Este însoțit de PCuv. Ierom. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Primește la reședință pe maestrul Dan Puric.

31 martie: La Facultatea de Teologie, asistă la întâlnirea studenților teologi cu maestrul Dan Puric.

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților la examenul de capacitate preoțească, sesiunea martie 2015.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

DAVID PRODAN, *Supplex Libellus Valachorum. Din istoria formării națiunii române*, ediția a 2-a revăzută, Editura Enciclopedică, București, 2013, 620 p.

Academicianul David Prodan (1902-1992) face parte nu numai din galeria celor mai mari istorici români din Transilvania, ci și din panteonul culturii române a secolului trecut. El însuși mărturisea în memoriile sale că a „consumat

multă literatură, artă, arte plastic, muzică de toate naturile, clasică, populară”, deoarece „specialitatea e doar meserie dacă nu face cât de cât legătura cu cultura mare”. Înzestrat de Dumnezeu cu multe calități și un talent scriitoricesc remarcabil, profesorul Prodan a produs o serie de lucrări caracterizate de erudiția informației și vigoarea intelectuală a analizei, pe care trecerea timpului nu le poate eroda. Alături de volumele dedicate *Răscoalei lui Horea* (1979, 1984) și *Problemei iobăgiei în Transilvania în secolele XVI-XVIII* (1967-1968, 1986-1987, 1989), *Supplex Libellus Valachorum*, cu subtitlul *Din istoria formării națiunii române* (1948, 1967, 1984, 2013), rămâne până astăzi cartea care depășește interesul istoricului de profesie, reprezentând o cercetare profundă și vastă asupra resorturilor și originilor mișcării naționale românești din Transilvania în secolele XVII-XIX, care nu poate și nu trebuie să lipsească din biblioteca niciunui intelectual român din Ardeal, cu atât mai mult a preoților, istoricilor și formatorilor de opinie de ieri, de astăzi și de mâine.

Parcurgând această introducere m-ați putea întreba: de ce îi confer *Supplexului* lui Prodan o atât de mare importanță, din moment ce orice lucrare este supusă presiunii timpului și eroziunii cercetărilor ulterioare din domeniul cu pricina? Într-adevăr, mai ales în cazul istoriografiei descoperirea și editarea de noi surse arheologice, arhivistice sau de altă natură, inovarea interpretativă și acumularea unor cunoștințe noi asupra fațetelor trecutului pot eroda, depăși, uneori chiar infirma tezele unor istorici și lucrări mai vechi. Însă în cazul marilor opere ale umanității, despre care Constantin Noica afirma cândva că trebuie „retraduse” în limbile mo-

derne o dată la cincizeci de ani, deoarece schimbarea generațiilor, transformările cultural-lingvistice și acumularea de studii noi, cer reaccessibilizarea acestora, reeditarea lor fiind, așadar, imperios necesară. Astfel, la fel ca și în cazul lucrărilor lui Nicolae Iorga, *Supplexul* lui David Prodan este o operă care nu numai că strânge între copertile sale o filă majoră din devenirea noastră istorică ca națiune în modernitate, ci a devenit ea însăși o istorie, un element intrinsec al culturii române contemporane, ce ne ajută să înțelegem mai bine Transilvania de astăzi, pe de o parte, identitatea noastră națională și religioasă, într-o epocă a globalizării și a relativizării valorilor, între care cele morale, eclesiale și naționale sunt parca supuse celor mai schingiuitoare presiuni, pe de altă parte.

Or, cartea de față ne ajută să nu uităm și să redescoperim ceea ce a însemnat pentru strămoșii noștri lupta pentru recunoașterea existenței lor naționale și bisericești egal-îndreptățită cu celelalte națiuni și confesiuni ale Transilvaniei. O luptă dusă de elita românească în frunte cu ierarhia și clerul ambelor biserici românești pentru limba română, pentru drepturile politice, sociale și bisericești ale „valahilor schismatici”, cum ne-au numit desconsiderator, înjosiți și batjocoritori până în secolul XIX celelalte națiuni minoritare ale Transilvaniei. Tocmai astăzi când Bisericii noastre strămoșești i se contestă tot mai mult de către unele sirene rătăcite dreptul la exprimarea, promovarea și apărarea valorilor creștin-ortodoxe și adevărat românești în spațiul public, *Supplex Libellus Valachorum* vine să readucă înaintea ochilor noștri nu numai istoria memoriului politic omonim de la sfârșitul secolului XVIII, ci evenimentele și procesele cheie ale istoriei ardelenice, precum sistemul politic al principatului, momentul Mihai Viteazul, cauzele, semnificația și urmările unirii cu biserica Romei, acțiunea lui Inochentie Micu, mișcarea lui Sofronie de la Cioara, iosefinismul, răscoala lui Horea, difuzarea ideilor iluminismului în spațiul românesc, memoriile politice românești dintre anii 1791 și 1848, fără de care societatea contemporană nu poate fi înțeleasă.

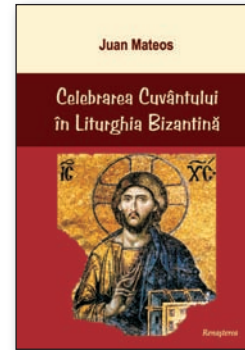
Iată doar câteva reflecții și argumente referitoare la un magistrul care a format conștiințe și o carte ce reprezintă un punct de referință al culturii românești contemporane.

Mircea-Gheorghe Abrudan

EDITURA RENAȘTEREA

OFERTE:

ADRIAN LEMENI,
Duhul a suflat în pustie. Lumea duhovnicească a Părinților deșertului,
Colecția: *Monografii*, nr. 5
264 pag., format 145 X 210 mm,
Preț: 20 lei

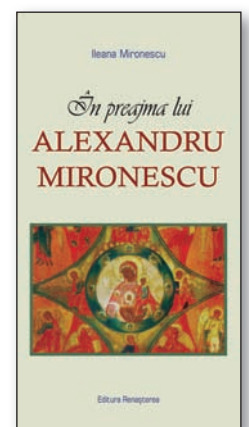

JUAN MATEOS,
Celebrarea Cuvântului în Liturgia Bizantină
Colecția: *Liturgica*, nr. 8
266 p., format: 148x210 mm
Preț: 22,00 lei

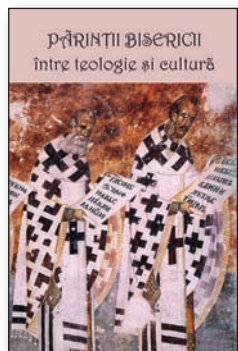

HARRY BOOSALIS,
Viața duhovnicească ortodoxă după Sfântul Siluan Athonitul,
Colecția: *Spiritualitate*, nr. 9,
218 pag., format: 135x200 mm,
Preț: 29 lei

ILEANA MIRONESCU,
În preajma lui Alexandru Mironescu,
168 pag., format 110x200 mm.
Preț: 22 lei.

PĂRINȚII BISERICII între teologie și cultură
Volum îngrijit de Pr. Catalin Palimaru,
Colecția: „Restituiri”, nr. 3
493 pag., format: 110 X 180 mm,
Preț: 22 lei

ALEXANDRU MIRONESCU,
La scaunul Mărturisirii,
103 pag., format: 110x20 mm
Preț: 15 lei

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO79RNCB0106026604400017 BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Alexandru Dărăban, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Protos. Simeon Pinte, Pr. Dan Popovici, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Cezar Ungureanu, Ierom. Benedict Vesa

Foaie editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj-Napoca

Pelerinajul pe jos de la Iclod la Mănăstirea Nicula la cea de-a cincea ediție

Iulia Anamaria Mureșan

Sâmbătă, 28 martie, cu binecuvântarea ÎPS Andrei Andreicuț, a avut loc cea de-a cincea ediție a pelerinajului pe jos de la Iclod la Mănăstirea Nicula, cu scopul de a reface drumul icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului, din satul în care a fost pictată, spre lăcașul care o adăpostește acum. Evenimentul a fost organizat de Arhiepiscopia Clujului, prin inspectorul de tineret Radu Copil, prin participarea Asociației Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR) și a Asociației Tinerilor Ortodocși Români (ATCOR) din Cluj-Napoca, în colaborare cu Facultatea și Seminarul Teologic.

Traseul a fost la fel ca cel de până acum: pelerinii s-au reunit la

pelerinajul are și rolul de schimba omul în bine, de a-l pune pe făgașul firesc, de a-l îndrepta spre Dumnezeu. De asemenea, Părintele Ciprian Negreanu, preot misionar al Bisericii Studenților din Campusul Universitar Hașdeu, i-a încurajat pe cei prezenți și i-a îndemnat să continue drumul cu și mai multă râvnă și să nu se lase descurajați de ploaie. După aceea, pelerinilor li s-a oferit câte o gustare, iar Catedrala din Gherla a devenit un adevărat loc de odihnă pentru cei osteniți.

În ciuda vremii înorate, grupul peregrinilor a continuat călătoria. Nu poate fi trecut cu vederea gestul benevol al unei familii care a întâmpinat coloana de pelerini la intrare în satul Nicula, oferindu-le cu bucurie cozonaci, apă și multă bunăvoință.

Închinarea la icoana Maicii Domnului de la Nicula

Ajunși în curtea Mănăstirii Nicula, părintele stareț ne-a îndemnat să înconjurăm de trei ori bisericuța mică de lemn, în frunte cu cei ce duceau crucea și heruvimii, acest lucru întâmplându-se pentru prima dată în „istoria” pelerinajului. În ciuda lungului drum pe care l-au avut de parcurs pe jos, pelerinii au găsit putere să stea în picioare la slujba Vecerniei. Acest lucru a fost cu adevărat uimitor. Închinarea la icoana Maicii Domnului de la Nicula a fost, însă, ca de fiecare dată

prinde cadre cât mai grăitoare, nu a fost descurajat de greutatea drumului, ba chiar a relatat s-a simțit foarte bine, fiind bucuros că a fost util prin munca lui de fotograf, că a fost de folos oamenilor. „Faptul că multe persoane m-au rugat să le trimit pozele m-a impulsionat, pur și simplu”, a afirmat Pavel la sfârșitul zilei. De asemenea, în așteptarea trenului, pelerinii intonau cu însuflețire cântece religioase, precum „Doamne al puterilor” și „Pentru Tine, Doamne”. Iată cum își explică Lavinia acest fenomen: „Ce pot să spun, decât că, prin faptul că ne-am adunat toți și continuăm să cântăm, deși ne dor picioarele și gamba și genunchii și toate cele, se dovedește că suntem în același duh și că ne bucurăm unii de alții și de faptul că am putut să mergem împreună la Maica Domnului. Ne bucurăm și de efort și de osteneala de pe drum, dar și de rodul de a fi ajuns unde ne-am propus.”

Lucruri inedite

Anul acesta ne-am bucurat de un număr mai mare de preoți, care au mers atât în fața coloanei, cât și printre participanți, astfel că aceștia au avut ocazia să dialogheze cu părinții slujitori, abordând diferite subiecte, inclusiv și teme ziditoare de suflet. De asemenea, în acea atmosferă de sărbătoare, cu multă voie bună și zâmbete, s-au

Catedrala Mitropolitană din Cluj, unde au primit binecuvântare arhierescă și un cuvânt rostit de ÎPS Andrei. S-au îndreptat apoi spre gară, au călătorit cu trenul până la Iclod, au mers pe jos până la Mănăstirea Nicula, făcând un mic popas la Gherla, de unde li s-au alăturat alți preoți și creștini. Numărul participanților a crescut de la o ediție la alta. Dacă la prima ediție au fost doar 40 de tineri entuziaști, de data aceasta s-au numărat 407 de persoane la debutul pelerinajului din Iclod și 541 la poarta Mănăstirii Nicula. Tineri, copii și vârstnici, cu toții și-au dorit să ajungă să se închine icoanei Maicii Domnului, după o lungă călătorie pe jos (17 kilometri din Iclod, respectiv 7 din Gherla).

Convorbiri duhovnicești și bucurie de a lega noi prietenii

În drum spre mănăstire, Părintele Cătălin-Florin Ghiț, unul dintre preoții care au participat la pelerinaj, a împărtășit frânturi din ceea ce citise în acea dimineață despre ideea de pelerinaj. Astfel, am aflat că pelerinajul poate fi văzut ca un rezumat al vieții omului, care trece prin această lume călăuzit de Dumnezeu, lăsându-se în grija Lui și îndreptându-se spre Împărăția Cerurilor. De asemenea, pelerinul se aseamănă cu Domnul Hristos prin faptul că iese din ale sale și pornește într-o călătorie în care devine un străin, în care nu are unde să-și plece capul și poposește acolo unde este primit din mila ori bunăvoința gazdelor.

Ajunși la Catedrala din Gherla, pelerinii au fost găzduiți de preoții parohi și de credincioși. După ce s-a făcut o scurtă rugăciune, participanții la pelerinaj au primit cuvinte de întărire. Dat fiind că ne apropiam de Dumineca Sfintei Maria Egipteanca, Părintele Paul Isip, protopop de Gherla, ne-a invitat la reflexie, adresând întrebarea: „Ce s-ar fi ales de viața Mariei Egipteanca dacă nu ar fi mers în acel pelerinaj?”, subliniind astfel ideea că

momentul de bucuria ce a încununat pelerinajul pe jos.

Ca de obicei, după Vecernie, monahii ne-au ostoit foamea și setea. Răgazul de aproximativ două ore pe care le-am avut la dispoziție pentru a

legat multe prietenii între tineri. Aceștia și-au mărturisit viu credința atât prin gestul lor de a parcurge pe jos drumul până la mănăstire, cât și prin faptul că purtau în brațe icoane cu Maica Domnului.

Un lucru inedit a fost acela că, pe lângă bătrânii care ne-au uimit cu prezența lor de spirit, cu bărbăția și râvna lor, ne-am bucurat și de participarea a cel puțin trei persoane nevăzătoare, care au parcurs întregul pelerinaj de 17 kilometri pe jos, ceea ce a stârnit celor din jur admirația față de ei și i-a însuflețit să continue călătoria. De asemenea, am avut printre noi un grup de tineri de 10-12 ani, care a venit din Aiud special pentru a participa la pelerinaj, însoțiți de câțiva tineri din Cluj. În plus, copiii de 4, 5 și 6 ani din Gherla, care s-au alăturat grupului împreună cu părinții lor, i-au bucurat pe restul pelerinilor și i-au ajutat să mai uite de oboseală prin firescul și seninătatea lor.

Preasfințitul Vasile nu a fost cu noi în acest an, însă numele său a fost pe buzele multora și nădăjduim că ne-a fost alături sufletește și că ne-a purtat în rugăciune. Pe tot parcursul pelerinajului s-a bătut toaca de către cei care au participat la atelierul de toacă organizat de ASCOR Cluj-Napoca de-a lungul anului. A fost un adevărat exercițiu de rezistență și o încununare a eforturilor de până atunci de a deprinde acest meșteșug.

ne ruga și a ne închina icoanei Maicii Domnului a fost un adevărat balsam pentru suflet și o pecetluire a țintei pelerinajului.

Drumul a fost ostentor, însă, în gara din Gherla, așteptând trenul de întoarcere spre Cluj, una dintre tinere, Gina, a mărturisit că în pofida oboșelii acumulate, ar mai fi putut merge jumate din drumul parcurs: „Am simțit că nu mai pot atunci când urcam dealul. Eram oboșită și mă dureau toate, dar oricum, acum cred că dacă aș mai porni, aș mai merge jumătate.” Nici Pavel, fotografii pelerinajului, care alerga de colo-colo pentru a sur-

Participanții au primit în dar din partea organizatorilor cărți cuprinzând viața, acatistul, paraclisul și câteva din minunile Sfântului Efreem cel Nou, iar copiii au primit cărți adresate lor în mod deosebit, scrise de Părintele Ilie Cleopa.

Acest pelerinaj a constituit punctul culminant al mai multor evenimente dedicate Maicii Domnului din cadrul celei de-a cincea săptămâni din post: sărbătoarea Buneivestirii și Imnul Acatist, care amintește de minunea pe care Apărătoarea a făcut-o cu creștinii adăpostiți în biserica din Vlaherene.

„Scopul vieții nu este doar mântuirea, ci însăși desăvârșirea”

Lavinia-Teodora Sabou

Luminică, 29 martie, comunitatea de la Biserica Studenților din Hasdeu a avut prilejul binecuvântat de a se bucura de prezența Părintelui Pantelimon Șușnea de la Găbud, metocul Mănăstirii Oașa, județul Alba. Părintele a slujit la altar slujba vecerniei, apoi a început un dialog cu tinerii pornind de la un scurt cuvânt de învățătură, timp în care bilețelele cu întrebări s-au adunat cu prisosință.

Părintele Pantelimon a deschis convorbirea cu tinerii propunând două teme alcătuite în binom: amăgirea și relativitatea conștiinței, schimbarea și statornicia, subiecte la care a revenit punctual de-a lungul întâlnirii, chiar și în cadrul sesiunilor de întrebări și răspunsuri. Vorbind despre cei trei uriași pe care Sfinții Părinți îi așază în fața păcatului – neștiința (ignoranța), uitarea, nepăsarea (neluarea aminte), părintele a subliniat că pentru a face păcatul, omul are nevoie de un confort al conștiinței, pe care să-l învingă prin limpezirea acesteia, care se face prin apropierea de scrierile Sfinților Părinți, de Noul Testament. În plus, în atmosfera din lumea de azi există o uriașă confuzie și amăgire, iar depășirea de către om a unei abordări subiective a realității nu se poate face pe cale științifică, ci prin punerea ei în relație cu suprarrealitatea, pentru ca realitatea să înceapă să aibă sens. Scopul vieții nu este doar mântuirea, ci însăși desăvârșirea, în diferite cadre de viață care-i sunt date omului. Pentru contracararea acestui confort al conștiinței nu ajunge doar viața intelectuală și simpla lectură duhovnicească, ci este nevoie de rugăciune, dar și de recuperarea simbolului din tradiție; în cadrele acesteia, tot ce îl înconjură pe om îi aducea omului aminte de Dumnezeu, omul tradițional se raporta direct la Împărăția Cerurilor, iar casa era prelungirea Bisericii, hainele tradiționale erau haine de nuntă, unealta era lucrare a mântuirii, toate erau investite cu sens – jocul din curtea bisericii, riturile de trecere, poveștile de viață, nu se găsea nimic mercantil în aceste creații populare.

Provocarea de a „creștina totul”

Astăzi, în schimb, tot ceea ce înconjoară ne „ajută” să uităm de Dumnezeu, ne falsifică realitatea concretă prezentând-o ca ultimă realitate, ca scop în sine, de unde și amăgirea, înșelarea, relativitatea care șterge granițele dintre păcat (ca energie a morții) și nepăcat. Pe acest fond apare instabilitatea. Pe de altă parte, statornicia a fost dintotdeauna o virtute în sine. Era firesc să nu te muți dintr-un loc în altul sau să nu hoinărești de la un gând la altul. Când schimbarea este introdusă în Biserică, totul este „dinamitat”, acest „virus al schimbării” slăbește puterea de viață. Părintele Pantelimon a evocat în acest cadru tematic un cuvânt rămas moștenire Părintelui Teofil Părăian de la Părintele Arsenie Boca: „Credința e viață, nu-i gheață”. Ea se lucrează, nu „pică de sus”, a completat Părintele Pantelimon, aducându-ne înaintea frânturi din experiența Părintelui Iustin, starețul Mănăstirii Oașa, care spunea că „greul vieții îi conferă vieții greutate”, valoare. Până la urmă, starea de relativizare a vremurilor poate fi luată, conform părintelui Pantelimon, ca o provocare pentru creștini – aceea de a se delimita, de a ne „osebi” de duhul lumii. Vorbind despre faptul că de multe ori, oamenii își încreștinează obiceiuri, dar nu și relațiile cu apropiații, părintele ne-a mărturisit că multă vreme după ce a plecat la mănăstire nu reușea să facă ordine în mecanismele de gândire pe care le deprinsese în lume. Provocarea este, așadar, „să creștinezi totul”. De pildă, este deplorabil să muncești pentru bani, ca om „lucrezi ca să te lucrezi, să lucrezi comuniunea cu creația”, ca să te cunoști, să te clădești ca om („Ce faci te face”, spune Părintele Teofil Părăian), în ciuda duhului lumii, de care „nici nu ne dăm seama cât suntem de pătrunși”.

Atenția la rugăciune – comunicarea adevărată cu Dumnezeu

Părintele Pantelimon a făcut trecerea la dialogul propriu-zis foarte natural, într-un firesc ce denotă multă finețe. Dintre întrebările adresate, majoritatea au vizat relația omului cu Dumnezeu și cu cei apropiați. Răspunsurile părintelui au fost generoase, așa încât multe dintre bilețelele au rămas împăturite, oarecum și datorită intervențiilor verbale ale tinerilor. Printre gândurile pe care mulți participanți la dialog le-au pus la suflet a fost faptul că suntem deficitar în atenția la rugăciune și slujbe datorită unei curențe în felul în care instrumentalizăm cuvântul, fără să comunicăm cu adevărat, fără să ne identificăm cu propriul cuvânt, căci „omul vorbește, dar nu mai comunică”; înainte, în cuvinte puține, omul transmitea viață în cuvinte, „oamenii cântau pentru că nu puteau să nu cânte”; comunicarea fiind cuminecare a omului cu celălalt, este necesară o prezență mai vădită în gesturi, în comportament, or’ noi astăzi ne

comportăm după clișee; la fel și în vorbirea cu Dumnezeu, este foarte multă vorbărie – când rugăciunea pornește după modelul „butonului la casetofon”, părintele ne semnaleză un altfel de raportare: „Să mă gândesc că e o întâlnire dincolo de cuvinte, să-i transmit viața lui Dumnezeu. Să devenim din ce în ce mai vii, să nu ne mai prefacem, să nu mai fim schizoizi în comportament”.

În discuțiile despre raportarea la ceilalți, Părintele Pantelimon a abordat problema granițelor și limitărilor conforme cu propriul eu. „Îl judecăm pe celălalt pentru că îl privim separat de noi”, și nu cu conștiința că „toți suntem una”. Astfel, „punerile la punct trebuie făcute cu multă dragoste, cu delicatețe. Dacă e cu revoltă și mânie, acestea se transmit. Lucrurile trebuie făcute în duhul lui Dumnezeu”, Care este *Mângâietor*; în plus, „suntem foarte duhovnicești când e vorba de înduhovnicirea celui alt”, la noi, în schimb, suntem foarte permissivi.

Relaționarea cu celălalt este și o soluție pentru a câștiga virtutea, care se dobândește cel mai bine de la cineva care o are deja – „Toate în Biserică se dobâdesc în relație. Omul s-ar izola de ceilalți dacă ar putea să le dobândească pe toate singur”, importantă fiind „conștiința de apartenență”, căci nu ne mântuim individual, ci facem parte din același Trup. În plus, suntem chemați să ne cultivăm dărnicia, nu atitudinea competițională.

Până la urmă, multe întrebări, poate chiar dintre cele nescrise pe bilețele, și-au găsit răspunsul în generozitatea cu care Părintele Pantelimon a tratat punctele de forță ale dialogului. Și totuși multe hârtiute au rămas împăturite, așa încât îl așteptăm din nou în mijlocul nostru ca să ne amintească bucuria de a trăi cu gândul, cu inima, cu toate puterile îndreptate spre Dumnezeu.

Pe urmele Sfântului Calinic de la Cernica

Iulia Anamaria Mureșan

Ln zilele de 14-15 martie, ASCOR Cluj a organizat un pelerinaj dedicat în mod deosebit Sfântului Calinic de la Cernica, unul din ocrotitorii acestei asociații, și Părintelui Arsenie Boca. Acesta a fost un prilej bun de a descoperi mănăstiri cu o istorie extraordinară, personalități marcante care au jucat un rol important în istoria Bisericii Ortodoxe din România și multe alte odoare duhovnicești.

Mănăstirea Frăsinei

Dis-de-dimineață, tinerii au pornit la drum. Prima oprire a fost la Mănăstirea Frăsinei, locaș ce a fost întemeiat de Sfântul Calinic între anii 1860-1863. Așezământul a primit acest nume datorită numărului mare de frasi din împrejurimi. Vrand să urmeze tradiția athonită, Episcopul Calinic a rânduit încă de la bun început ca femeile să nu intre în mănăstire. Prin urmare, fetele care au participat la pelerinaj au rămas la poalele dealului ce duce spre mănăstire, la un schit ce aparține acesteia, construit pentru cazarea femeilor și pentru a le oferi un loc în care să se roage și să participe la slujbe. La schitul de jos nu s-a slujit Sfânta Liturghie în acea dimineață de sâmbătă, dar frații de acolo au făcut tot posibilul pentru a face legătura cu Mănăstirea prin unde radio și au reușit! În acest fel, au putut și fetele să se bucure măcar puțin de atmosfera duhovnicească de care aveau parte băieții. De asemenea, unul dintre frații de la schit, fost membru al ASCOR Brașov, s-a îngrijit de sănătatea sufletelor și trupurilor noastre dăruindu-ne sticlute cu ulei de la Maslu, dar și o plasă cu mere și una cu covrigi. Ne-a dăruit de asemenea vederi și broșuri cuprinzând istoricul Mănăstirii Frăsinei.

Următoarea oprire a fost la Episcopia Râmnicului, întemeiată tot de Sfântul Calinic. Încă de la intrarea în biserică, am fost întâmpinați de o serie de cărți despre Părintele Arsenie Boca, puse la vânzare, anunțând parcă împletirea celor două rânduri de pași pe care voiam să le urmăm în cadrul pelerinajului.

Descoperirea picturii de la Drăgănescu

Când a fost stabilită ruta pelerinajului, analizând drumul spre Cernica, am observat că traseul pe care urma să îl parcurgem era foarte aproape de București și deci de Drăgănescu, satul în care se află biserică pictată de Părintele Arsenie Boca. Ajunși acolo, am constatat că diferența dintre a studia picturile cu ajutorul unui album și a te afla efectiv în locul pe unde a pășit Părintele Arsenie, unde își avea schelele, e imensă. Amintirea lui era foarte vie. Adevărurile zugrăvite de el acolo deveneau foarte firești și căpătau sens. A fost o întâlnire directă

cu Părintele Arsenie prin pictura sa. De asemenea, prezentarea și explicațiile oferite de ghidul acelui loc ne-au ajutat să-l cunoaștem și să-l înțelegem mai bine pe marele duhovnic al poporului nostru.

Întâlnire în duh

Când am intrat în incinta Mănăstirii Cernica, era deja seară. În biserică însă era lumină. Era ceasul Vecerniei. Tinerii s-au închinat și s-au rugat lângă racla cu moaștele Sfântului Calinic, după care au vizitat cimitirul. Au poposit în mod deosebit la mormântul Părintelui Dumitru Stăniloae și a soției sale, doamna Maria. Părintele Dumitru Stăniloae nu voia să se știe unde e înmormântat el, pentru ca oricine vine la mormântul său să vină implicit și la cel al soției sale și să se roage și pentru dumneai. Ne-am oprit de asemenea și la mormântul Părintelui Nicodim Bujor, cel care a alcătuit Acatistul Sfântului Calinic și pe cel al lui Gala Galaction.

Deși era o oră târzie, am fost primiți cu căldură și la Mănăstirea Căldărușani, ctitorie a domnitorului Matei Basarab, una dintre cele mai vechi și mai mari mănăstiri din Muntenia, unde se află moaștele Sfântului Grigorie Dascălul, „un chip blând”, după cum l-a caracterizat unul dintre monahii de la mănăstire. A existat o perioadă în care acest loc a fost păstorit de Sfântul Cuvios Gheorghe de la Cernica. Unul dintre aspectele deosebite este arhitectura exterioară a bisericii, atent lucrată. De asemenea, această mănăstire a adăpostit și o școală de pictură. Deși nu am putut să vizităm mai îndeaproape muzeul în care se află o mare parte a tablourilor religioase și a icoanelor pictate de Gheorghe Tătărescu și Nicolae Grigorescu sau alte dependințe importante ale mănăstirii, am rămas plăcut impresionați de cuminența locului și de mireasma ce izvoră de la moaștele Sfântului Grigorie. Am primit de asemenea și invitația călduroasă de a reveni și de a petrece mai mult timp acolo, pentru a cunoaște mai bine așezământul.

Găzduirea peste noapte ne-a oferit-o Mănăstirea Ghighiu. A doua zi am participat la o Liturghie Arhierescă, în cadrul căreia au fost hirotoniți un diacon și un preot de către Episcopul Vicar al Bucureștilor, Timotei Aioanei. Tot acolo am avut ocazia să ne închinăm la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, adusă din Siria de către episcopul sirian Vasile Samaha și donată Mănăstirii în anul 1958. Conform istoricului, icoana are peste 400 de ani și în urma rugăciunilor înălțate înaintea ei s-au petrecut multe minuni.

În drum spre casă, am poposit și la Mănăstirea Zamfira, a cărei biserică a fost pictată în întregime de către Nicolae Grigorescu, pe când acesta avea doar 18 ani. Maica-ghid ne-a spus că Nicolae Grigorescu picta doar dacă ținea post negru și doar atât timp cât rezista fără să mănânce. După ce mânca nu mai picta, ci doar pregătea culorile pentru a doua zi.

Mănăstirea Suzana

Ultima oprire a fost la Mănăstirea Suzana, una dintre puținele mănăstiri din țara noastră care funcționează cu viață de sine. Biserica mănăstirii poartă hramul Sfântului Nicolae și a fost zidită pe locul în care o femeie a găsit afară o icoană a Sfântului Nicolae, care avea înainte o candelă aprinsă, deși ploua și bătea vântul. Icoana încă se mai păstrează, dar este ținută în condiții speciale de conservare. De-a lungul timpului, Mănăstirea Suzana a fost păzită de atacurile turcilor în chip minunat. După ce

în mai multe rânduri maicile au fost păgubite, au început să se roage în genunchi în fața icoanei numită „Maica Domnului a milostivirii”; un nor învăluia mănăstirea și o făcea nevăzută. De asemenea, și Sfântul Nicolae și-a arătat milostivirea față de viețuitoarele mănăstirii. Într-o seară, după Priveghere, cu puțin înainte de hram, când maicilor de abia le ajunsese răia să facă litia, au găsit în biserică, pe masa din spate, un sac cu făină. Unele maici văzuseră un bătrânel care a intrat în biserică și l-a lăsat acolo. Aflând de aceasta, maica stareță a trimis maicile să-l caute, să nu-l lase în frig. Mare le-a fost mirarea când au văzut că pe zăpadă nu era decât un rând de pași pe drumul spre mănăstire, până la intrare. Nu erau urme care să arate și întoarcerea bătrânului sau că și-ar fi continuat drumul pe altunde. Tot la Mănăstirea Suzana am avut ocazia să vedem o copie a unei icoane deosebite din Muntele Athos, în care turcii au tras cu pistoale, dar nici unul din cele 55 de gloanțe care au străpuns-o nu a atins chipul Maicii Domnului și nici pe cel al Mântuitorului.

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com

